

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1900

ΑΡΙΘ. 31

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † 'Ο Γρεβενών ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† 'Ο Μέγας Πρωτοδύκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† 'Ο 'Αρχιγρ. τῆς 'Ι. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† 'Ο Μέγας 'Αρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ (γραμματεὺς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κληῖρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Μηναιῶν — 'Εγγραφα τοῦ πατριαρχικοῦ 'Αρχειοφυλακίου — Σύντομος ἀπαρίθμησις καὶ ἀνατροπὴ τῶν καινοτομιῶν τῆς παπικῆς ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ πρωτείου τοῦ Ρώμης — 'Ιστορικὸν ζήτημα ἐκκλησιαστικὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας 'Αλεξίου Κομνηνοῦ ὑπὸ 'Αλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου — 'Εκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΜΗΝΑΙΩΝ

Α'.

Τῆς 13ης μαρτίου ἡ ἀκολουθία εἶναι, ὡς γνωστόν, ὠρισμένη διὰ τὴν μνήμην τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλ' ὅπως οἱ κλίγαι τῶν ἐν τοῖς ἐντύποις Μηναίοις ἀκολουθιῶν εἶναι διεφθαρμέναι, οὕτω καὶ ἡ τῆς 13ης μαρτίου ὑπέστη φθορὰν οὐ μικράν. Τῆς φθορᾶς ταύτης ἡμεῖς ἐνταῦθα παρετιθέμεθα μικρὸν δείγμα, λαβόντες ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ 241ου σαβαΐτικοῦ κώδικος, ὅστις ἔχει γραφῇ τῇ 11ῃ ἑκατονταετηρίδι. Κατὰ τὸν κώδικα τοῦτον ἡ εἰρημένη ἀκολουθία εἶχε δύο καθίσματα καὶ οὐχὶ ἓν, αὐτὸ δηλαδὴ τὸ νῦν γνωστὸν καὶ ἐν ἑτερον εἰς ἡχον δ', πεποιημένον κατὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέλος τοῦ «'Επεφάνης σήμερον». Τὸ τέως ἀνέκδοτον τοῦτο κάθισμα ἔχει ἐν τῷ κώδικι ἐκείνῳ οὕτως·

Ἐωσφόρον μέγαν σε
ἢ Ἐκκλησία * κεκτημένη ἅπασαν

κακοδοξίας ἀχλὺν
διασκεδάζει τιμῶσά σε
οὐρανομύστα,* τῆς νίκης ἐπώνυμε.

Κατὰ τὸν αὐτὸν κώδικα διάφορα ἦσαν τῶν σημερινῶν τὰ πρὸ τοῦ κανόνος στιχηρά· ἔχουσι δὲ τὰ ἐν τῷ κώδικι οὕτω·

Στιχηρά. Ἦχος α', πρὸς τὸ «Τῶν οὐρανίων ταγμάτων».

Ἐν τῷ ποικίλῳ λειμῶνι* τῆς θείας γνώσεως
περιχορεύσας, πάτερ,* τῆς σοφίας τὰ ἄνθη
συνέλεξας, θεόφρον,* ἐξ ὧν τὸν λαμπρὸν
καὶ πολὺπλοκον στέφανον* τῆς Ἐκκλησίας
[εἰργάσω,
θεοπρεπῶς* ἐν τοῖς δόγμασι κοσμήσας αὐτήν.

Θυματήριον ὦφθη* τὸ θεῖον στόμα σου
τὴν τῶν δογμάτων, πάτερ,* εὐωδίαν μυρίζον
καὶ κόσμον ἀγιάζον*· ὅθεν ἡμῖν
καὶ ἀγγέλους συνήθροισας* τοῦ συγχορεύειν
[ἀξίως
ἐπὶ τῇ σῇ,* ἱεράρχα, ἐπανόδῳ πιστῶς.

Ναὸν Θεοῦ γεγονότα* σε θείαις πράξεσι
ναὸς τῶν Ἀποστόλων* κλήσει τετιμημένος
εἰσδέχεται, παμμάκαρ,* μετὰ ταφὴν
ἱερῶς ἐνθαπτόμενον* καὶ σινενθάπτοντα πάν-
[των
αἰρέτικῶν* τὰ λυσσώδη ληρωδήματα.

Τὰ στιχηρὰ ταῦτα εἶναι ποιήματα τοῦ καὶ τὸν κανόνα τῆς 17ης μαρτίου ποιήσαντος Ἰγνα-

τίον, ὅστις καὶ τὸν βίον ἔχει ουγγράφη τοῦ ἀγίου Νικηφόρου. Ἡ καθ' αὐτὸ τοῦ Νικηφόρου μνήμη τελεῖται τῇ 2α τοῦ ἰουνίου μηνὸς δι' ἐξιδιασμένης ἁσματικῆς ἀκολουθίας, ἧς τὸν κανόνα ἐποίησεν ὁ μελωδὸς Θεοφάνης· ἀλλὰ καὶ αὐτῇ ἡ ἀκολουθία δὲν εἶναι σήμερον πλήρης. Ἐν πρώτοις ἐλλείπει τῇ ἐκδόσει τῆς Ἑνετίας¹ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ Θεοφάνους, ὅπερ ἀπεκάλυψεν ἡμῖν ὁ 552ος κώδιξ τῆς ἐν Πετροπόλει Δημ. Αὐτοκρατ. Βιβλιοθήκης, ὁ περιέχων ἐν ἑαυτῷ σπουδαιότατον ἀντίγραφον (τῆς 14ης ἐκατ.) τῶν ἀπὸ τοῦ μαρτίου μέχρι τοῦ αὐγούστου Μηναιῶν. Κατὰ τὸν κώδικα τοῦτον τὰ πρὸ τοῦ κανόνος τῆς 2ας ἰουνίου ἄσματα ἔχουσι κατὰ λέξιν οὕτω·

Στιχηρὰ προσόμοια.

Ἦχος πλ. δ'. «ὦ τοῦ παραδόξου».

Λόγω τὰ πάθη, πανόλβιε,* καθυποτάξας σα-
[φῶς,

τὴν ψυχὴν κατελάμπρυνας* ἀρετῶν ἐν χρώ-
[μάσι

καὶ δογμάτων ὀρθότητι,* τὸν τῆς σοφίας
πλούτον δρεψάμενος* καὶ διανείμας* τοῖς σοι
[προστρέχουσι,

λύχνος πολύφωτος* γεγονὼς τῇ χάριτι,* θεο-
[πρεπὲς

οὕτως ἐγκαλλώπισμα* τῆς Ἐκκλησίας Χρι-
[στοῦ.

Νίκην κατ' ἐχθρῶν ἀράμενος* δικαιοσύνης
[λαμπρῶ

νῦν στεφάνῳ κεκόσμησαι,* Νικηφόρε πάν-
[σοφε,

τῆς ἀγνείας διδάσκαλε,* τῆς εὐσεβείας
στῦλος ἀκράδαντος,* τῆς Ἐκκλησίας* ἀκα-
[ταμάχητος

πύργος γενόμενος,* τῶν ἀφρόνων ἅπασαν*
[αἰρετικὴν

φάλαγγα τροπούμενος,* θεόφρον ὅσιε.

Ἐνδον τῶν ἀδύτων πέφηνας* εἰς οὐρανοὺς
[ἀναβὰς

ἀρετῶν ἐποχούμενος,* θεορρήμον, ἄρματι
διφρελάτης αἰθέριος,* ὡς ὁ Θεοβίτης,

νῦν ἀνυψούμενος,* οὐ καὶ τὸν ζῆλον* ἐκμιμη-
[σάμενος

1. Ἐχομεν ὑπ' ὄψει τὰς ἐκδόσεις τῶν ἐτῶν 1843 καὶ 1900.

ξίφει τοῦ πνεύματος* τῆς αἰσχύνης ἅπαντας*
[τοὺς ἱερεῖς

ἄριστα κατέσφαξας,* μακαριώτατε.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ'.

Τύπος γέγονας* τῆς ἐγκρατείας
θείας δόγμασι* πᾶσαν φωτίσας
τὴν Ἐκκλησίαν, ἱεράρχα* μακάριε·
διδασκαλίαις τὸν κόσμον* ἐφώτισας
καὶ κακοδόξων διήλεγξας φρόνημα,
πάτερ ὅσιε,* Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Μετὰ τὰ ἄσματα ταῦτα ὑπάρχει ἐν τῷ κώ-
δικι τῆς Πετροπόλεως ὁ νῦν γνωστὸς καὶ ἐκ
τοῦ ἐντύπου Μηναιῶν κανὼν τοῦ Θεοφάνους, οὗ
ἡ ἀκροστιχίς· «Τὸν Νικηφόρον ὡς νικηφόρον ἁ-
σμασι μέλπω». Ἀλλὰ τῆς 8ης αὐτοῦ ὥδης τὸ
θεοτοκίον ἀντὶ τῆς νῦν ἀρχῆς αὐτοῦ, «Μόνην κα-
θαρὰν ὁ καθαρὸς σε», ἔχει ἐτέραν, τὴν ἐξῆς·
«Μίαν ἐκλεκτὴν περιστεράν σε». Διάφορον τοῦ
σημερινοῦ ἐν τούτῳ τῷ κώδικι εἶναι καὶ τὸ κά-
θισμα, ἔχον ἐκεῖ οὕτω·

Κάθισμα. Ἦχος γ'. «Θείας πίστεως ὁμολογία».

Λόγους ἔστειψας* τὴν Ἐκκλησίαν·
πᾶσαν ἔτρεψας* κακοδοξίαν,
φερονύμως τὴν νίκην* δεξάμενος·
καὶ κορυφαῖος δογμάτων γενόμενος
ὡς ἐπὶ πέτραις τὴν πίστιν ἐστήριξας·
πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κονδάκιον ἐν τῷ κώδικι ἐκεῖνῳ εἶναι τὸ ἀρ-
χόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων· «Χορὸς πατριαρχῶν»,
ὅπερ μετέπεσε κατόπιν εἰς τάξιν καθίσματος·
ὡς δὲ κάθισμα ὑπάρχει τοῦτο σήμερον ἐν τῷ τε-
τυπωμένῳ τοῦ ἰουνίου Μηναιῶ, ἐρρυθμισμένον
ἐκεῖ κατὰ τὸ «Τὸν τάφον σου σωτήρ», ἐνῷ κα-
τὰ τὸ χειρόγραφον δεόν νὰ μελισθῇ κατὰ τὸ
«Χορὸς ἀγγελικός». Τὸ βον μελικὸν κῶλον τοῦ
κονδακίου (ἢ καθίσματος) τούτου ἐν τῷ κώδικι
ἔχει ὧδε· «τὴν ψυχὴν τὴν σὴν, ἐνδοξε»· τοῦτο
οὕτως ἔχει καὶ ἐν τῷ 437ῳ παλαιῷ χειρογράφῳ
κονδακαρίῳ τῆς ἐν Μόσχᾳ συνοδικῆς βιβλιοθή-
κης (ὅρα Ἀμφιλοχίου ἀρχιμανδρίτου κονδακά-
ριον. Μόσχα 1879, σελ. 119)· ἐν δὲ τῷ ἐντύπῳ
Μηναιῶ ὧδε· «τὴν ψυχὴν σου τὴν ἐνδοξον». Τέ-
λος σημειωτέον, ὅτι τὸ κονδάκιον ἐκεῖνο εἶναι
μεμελισμένον ὀρθῶς ἐν τῷ κώδικι Πετροπόλεως
(κατὰ τὸ «Χορὸς ἀγγελικός»), διότι ἐν αὐτῷ ἐ-
σώθη καὶ μία στροφή τῶν οἰκων αὐτοῦ τοῦ κον-

δακίου, ἥς ὁ ῥυθμὸς εἶναι σύμφωνος ταῖς στροφαῖς τῶν οἰκῶν «Χορὸς ἀγγελικὸς» (ὄρα Pitra, *Analecta sacra*, τόμ. 1, σελ. 28—35)· καὶ φαίνεται λοιπόν, ὅτι ποιητὴς τις τοῦ 9ου αἰῶνος εἶχε συντάξῃ πολυστροφὸν τινα εἰς τὸν ἅγιον Νικηφόρον ὕμνον, τουτέστι κονδάκιον, κατὰ τὸ «Χορὸς ἀγγελικὸς», μετὰ πολλῶν αὐτῷ συγκεκολλημένων οἰκῶν, οὓς εἶχε μελίσῃ κατὰ τὸ «Τὸ φοβερόν σου»· οὕτω δὲ εἶναι μεμελισμένοι καὶ τοῦ «Χορὸς ἀγγελικὸς» οἱ οἴκοι. Ἡ ἐν τῷ κώδικι τῆς Πετροπόλεως διασωθεῖσα μία καὶ μόνη στροφή οἰκῶν ἔχει ὡς ὑπόθεσιν τὸν Νικηφόρον ἀπ' αὐτῆς τῆς κινήσεως αὐτοῦ καὶ ἐπομένως δύναται νὰ εἶναι ἡ στροφή ἐκείνη αὕτη ἡ πρώτη τοῦ κονδακίου «Χορὸς πατριαρχῶν»· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ στοιχείου Α ἐτέραν ἀπὸ τοῦ Ι στοιχείου στροφήν ἔσωσεν ὁ 437ος ἐν Μόσχᾳ κώδιξ. Ἀμφότεροι οὗτοι οἱ οἴκοι, ἐλλείποντες τῷ ἐντύπῳ Μηναίῳ, ἔχουσι κατὰ λέξιν οὕτως·

Ἀπὸ μητρὸς καθηγίασαι*, ὥσπερ πρότερον
Σαμουήλ ὁ θεσπέσιος*, καὶ καθαρὸς νηπιό-
[θεν τε

ᾧφθης καὶ αὐξήσας* ἀρετῶν εἰς τελείωσιν,
ὡς ἱερεὺς τε ἐκλελεγμένος*, διδάσκαλός τε
[θείαις

μελέταις¹ παγκόσμιος* διὸ τὴν ποιμνὴν
τὴν τοῦ Κυρίου* πρὸς θείας τὰς ἐπαύλεις
διδασκῶν τῶν ἀποστόλων* καθοδηγήσας, θεό-
[φρον,

δοξάζεις² πατέρα* υἱόν τε καὶ πνεῦμα,
τριάδα τὴν ἀμέριστον*, μιᾷ δὲ τῇ θεότητι
τὴν πάντων δεσπόζουσαν.

^α ^α
Ν Ν τὸν βασιλέα δοξάζεις³*, τὸν μόνον φι-
[λάνθρωπον.

Ἱεραρχίας ἐνδύματι* περιβέβλησαι,
Νικηφόρε πανεύφημε*, τοῦ Ἀαρὼν τιμιώτερον
ταύτην ἐκλαμπρύνας* τοῖς σοῖς μόχθοις καὶ
[πόνοις σου
καὶ δογμάτων στιλπνότητι* καὶ καθίσας ἐπὶ
[θρόνου

τῆς Κωνσταντινουπόλεως* τῶν διδασκῶν σου
[τὰ πελάγη
ἐκχέεις¹ καθ' ἐκάστην*, κυβερνήσας μὲν πρὸς
[λήψιν²
οὐρανῶν βασιλείας³*, ὅθεν ὀρθοδόξως
πρὸς θεῖον λειμῶνα* γηθόμενοι ὀδεύομεν,
Χριστὸν μεγαλύνοντες* τὸν σὲ θαυμαστώ-
[σαντα,

τὸν μόνον φιλάνθρωπον.

Ἐτεραι στροφαὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Νικηφόρον ὕμνου δύναται νὰ εὐρεθῶσιν ἐν τοῖς ἀνεξερευνήτοις ἐτι μηναίοις καὶ κονδακαρίοις· τὸ δὲ κονδάκιον, ὅπερ ὑπάρχει σήμερον ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς 2ας ἰουνίου, ἀποτελεῖ ὡσαύτως τὸ προοίμιον ἐτέρου πολυστροφίου ὕμνου· τοῦτο δὲ λέγομεν ὑπ' ὅψει λαμβάνοντες τὸν ἐν Μόσχᾳ 437-ον κώδικα, ἐν ᾧ περιεσώθη εἰς τῶν οἰκῶν ἐκείνου (Ἀμφιλοχίου Κονδακάριον, σ. 119)· ἐπειδὴ δὲ οὗτος ὁ οἶκος ἐλλείπει τῷ τετυπωμένῳ Μηναίῳ, ἡμεῖς παρατιθέμεθα αὐτὸν ἐνταῦθα ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ προστεθῇ ἐκεῖ ποτε μετὰ τὸ εἰς ὃ ἀνήκει κονδάκιον.

Ἀπολιόρκητος Θεοῦ* ὡς πόλις ἐπὶ ὄρους
ὁ μέγας ἱεράρχης* ἐστὼς ἐνιδρυμένος
ᾧφθη φρουρῶν κόσμον εὐχαῖς·
φάλαγξιν ἀθέων* ἀνεδείχθη¹ ἀσυνῆς,
ἐχθρῶν ἐν τόξοις ἄτρωτος.
ἔσχηκεν βασιλέα καὶ κύριον* ἔνδον ἐν καρδίᾳ
θείῳ θρόνῳ καὶ φαιδρύνει
τοὺς σέβοντας Χριστὸν ἐν εἰκόνι·
ἀφ' ὕψους ἀρετῶν* καὶ πύργου τῶν ἔργων
σφενδονᾷ στίφῃ ἐχθρῶν
πύλας δὲ σπλάγχχνων* ἀνοίγει θερμῶς
τοῖς πίστει μέλπουσι τοῦτον* ὡς ἱεράρχην.
Τῷ αὐτῷ κονδακίῳ ἀνήκει καὶ ἡ ἐπομένη
τῶν οἰκῶν αὐτοῦ στροφή, ἣτις εὐρέθη ἐν ἐτέρῳ
χειρογράφῳ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀμφιλοχίου
(Κονδακαρίου σ. 185).

Ῥώμης τῆς Νέας γεγονῶς* βλαστὸς ὁ θεη-
[γόρος
καὶ θεῖος Νικηφόρος* ἐξήνθησεν ὡς φοῖνιξ
δικαιοσύνη ὑψωθείς·
θείῳ πληθυσμῷ δέ* αὐξηνηθεὶς ἐν ἀρεταῖς
ῥάβδη κέδρος εὐκοσμος·

1. Ἐν τῷ κώδικι· «θείοις μύλεκτης».
2. Ἐν τῷ κώδικι «δοξάζειν».
3. Ἐν τῷ κώδικι «δοξάζει».

1. Ἀμφιλόχιος· «ἐκχέων».
2. Ἀμφιλόχιος· «λήξιν».
3. Ἀμφιλόχιος· «βασιλείαν».
4. Ἀμφιλόχιος· «ἀνεδείχθη».

κλάδοις τε τῆς σοφίας καὶ γνώσεως* τὴν ψυ-
[χὴν φαιδρύνας

ἐπιστήμης πάσης ὥφθη
ἀνάπλεως, ὡς πλήρης χαρίτων·
ἐν δήμοις μοναστῶν* ἐξέλαμψε πόνοις·
ἐν χοροῖς πατριαρχῶν
σύνθρονος ἦρθη* καὶ κλέος σεπτὸν
σύνοδος ἔσχεν ἐνθέως* ὡς ἱεράρχην.

Ἐν τῷ μηναίῳ τῆς Πετρονπόλεως (ἀριθ.
552, φύλλ. 137) ὑπάρχει μετὰ τὴν 9-ην τοῦ κα-
νόνο φθῆν ἐν ἐξαποστολειάριον, οὗ στερεῖται
σήμερον ἢ τῆς 2-ας ἰουνίου ἀκολουθία· ἔχει δὲ
τοῦτο οὕτως·

Ἐξαποστολειάριον. «Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς».

Τὸ λεόντειον¹ ταῖς σαῖς
ἀθραύστως θράσος ἔθραυσας
ἐνστάσειςιν, Νικηφόρε,
καὶ νίκην φέρων² κατ' αὐτοῦ
καὶ ἐξορίας ἔφερες·
ἀλλὰ νῦν βασιλείας
τὰ σκῆπτρα κραταίωσον.

Ἐν τῷ 634-ῳ ἁγιοσαβιτικῷ κώδικι, ὅστις
περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ λεγόμενον τοῦ ἁγίου Σάβα
τυπικόν, σημειοῦται τῇ 2-ᾳ ἰουνίου ὡς καθ' αὐτὸ
τῆς ἡμέρας ταύτης τροπάριον τὸ ἐπόμενον, ὅπερ
εἰς ἡχὸν 3-ον μεμελισμένον ὁμοιάζει τῷ ἐνταῦθα
προσημειωθέντι ἀπολυτικίῳ·

Τύπος γέγονας* τῆς ἐγκρατείας,
θείῳ πνεύματι* πάντας φωτίσας·
ὀρθοδοξίας τὸν δρόμον* ἐτέλεσας·
διδασκαλίαις τὸν κόσμον* ἐφώτισας
καὶ κακοδόξων διήλεγξας φρόνημα·
πάτερ Νικηφόρε,* Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δίδοντες ἤδη πέραν εἰς τὰς ὑμνολογικὰς
ταύτας σημειώσεις, ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ προσ-
τεθῇ ὧδε καὶ τὸ ἐξῆς συναξαρικὸν διήγημα, ὅ-
περ ὑπάρχει ἐν τῷ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορ-
φυρογεννήτου συνταχθέντι (μεταξὺ τῶν ἐτῶν
950-956) Συναξαρίῳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.
Κῶδιξ 40-ὸς τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσο-
λύμοις, φύλλ. 158α. «Μηνὶ τῷ αὐτῷ β' (=ἰου-
νίῳ) μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφό-
ρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως· τελεί-
ται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ
τῶν ἁγίων καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων τῶν

Μεγάλων, ἔνθα τὸ τίμιον αὐτοῦ κατάκειται λεί-
ψανον, τῆς λιτῆς¹ ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκ-
κλησίας ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ τὰς
ἐκεῖ συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρη-
μένῃ συνάξει· ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται καθὼς
προεγράφη τῇ γ' τοῦ νοεμβρίου μηνὸς ἐν τῇ
μνήμῃ τοῦ Χρυσοστόμου. Ἦν δὲ κατὰ πάντα
ὁμοιος Κυρίλλῳ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐκτὸς τοῦ
οὔλου τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς γενειάδος καὶ τοῦ
μιξαιπολίου· πολλὸς γὰρ εἰσάπαξ καὶ τετανό-
θριξ καὶ οὔτε προσπίπτων τὸ διάφραγμα τῶν
μυκτῆρων, οὔτε παχέα ἔχων τὰ χεῖλη. Τῇ αὐτῇ
ἡμέρᾳ μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Πύρρου
ἐπισκόπου, Γερασίμου καὶ Ἐρασίμου, καὶ ἄθλη-
σις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκακίου».

Β·

Τῆς 12-ης ἀπριλίου ἡ ἁσματικὴ ἀκολου-
θία, δι' ἧς ἐξυμνεῖται ὁ ἅγιος Βασίλειος ὁ τοῦ
Παρίου ἐπίσκοπος, κέντρον ἔχει τὸν ὑπὸ τοῦ
ὑμνογράφου Θεοφάνους ποιηθέντα κανόνα. Ὁ
κανὼν οὗτος εὐρίσκεται σήμερον ἐν τῷ Μηναίῳ
τῷ τετυπωμένῳ καὶ τὸ παλαιότερον τῶν ἀντι-
γράφων αὐτοῦ εἶναι τῆς 10-ης ἑκατονταετηρίδος
(Κῶδιξ Πετροπ. 553, φύλλ. 81α—84α)· ὁ δὲ
τοῦτο λαμβάνων ὑπ' ὄψει παρατηρεῖ, ὅτι τὰ σῆ-
μερον ἐν τῷ Μηναίῳ στιχηρὰ καὶ τὰ ἐπόμενα
αὐτοῖς ἄσματα, οἷον τὰ θεοτοκία, τὰ σταυροθε-
οτοκία² καὶ τὸ κάθισμα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν εἰ-
ρημένον κανόνα· δύνανται λοιπὸν τὰ ἄσματα
ταῦτα νὰ εἶναι μέρη ἐτέρας τινὸς ἀκολουθίας εἰς
τὸν ἅγιον Βασίλειον. Τὸ εἰρημένον ἀντίγραφον,
περιέχον ἀποκλειστικῶς ἐντελεῖς ἀκολουθίας τοῦ
μαρτίου καὶ τοῦ ἀπριλίου, φανεροῖ ὅτι ὁ ὑμνο-
γράφος Θεοφάνης σὺν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ κανόνι
συνέταξεν αὐτ' ἐκείνων τὰ ἐφεξῆς ἄχρι τοῦδε
τύποις ἀνέκδοτα μέιναντα τροπάρια.

Στιχηρά.

Ἦχος πλ. δ', πρὸς τὸ «*Ω τοῦ παραδόξου».

Μετ' ἐγκωμίων ἡ μνήμη σου
ἐπιτελεῖται φαιδρῶς,
ἀθλοφόρε Βασίλειε,
καὶ χαρὰς ἐμπίπλησιν
ὀρθοδόξων συστήματα,
δικαιοσύνην* ὡς ἀγαπήσαντος

1. Ἐν τῷ κώδικι· «Τὸν λεόντιον».

2. Ἐν τῷ κώδικι· «φέρων».

1. Ἐν τῷ κώδικι· «λειτουργίαν».

καὶ σωφροσύνης* τὴν καθαρότητα
καὶ τὴν πραότητα* καὶ τὴν ἐπιείκειαν
διηνεκῶς* ἄριστα τιμήσαντος
καὶ τελεώτατα.

Παῦλον τὸν θεῖον μιμούμενος
ἐν διωγμοῖς καρτερῶς.
ιεράρχα Βασιλείε,
τὴν ζωὴν διήνυσας
ἐν ἀνάγκαις καὶ θλίψεσιν
ἀδιαλείπτως* στενοχωρούμενος
καὶ μεταβάσεις* αἰεὶ ποιούμενος·
νῦν δὲ τὴν ἄλυσιν* καὶ τὴν ἀδιάδοχον
παρὰ Θεῷ* εὖρες κατασκήνωσιν
καὶ τὴν ἀπόλαυσιν.

Ὡς ιεράρχης θεόληπτος
τῆς νοουμένης σκηνῆς
ἐποπτεύεις τὰ ἄδυστα
καὶ τὰ ὑπερκόσμια
θεωρεῖν κατηξίωσαι·
ἐνδεδυμένος* καὶ τὴν εὐπρέπειαν
καὶ τὴν ὡραιότητα* τῶν νοητῶν
πρόσωπον πρὸς πρόσωπον
ὁρᾷς, πανόλβιε.

Ὡς δὲ κάθισμα ὥρισεν ὁ Θεοφάνης τὸ εἰς
ἦχον δ' γνωστὸν «Κανόνα πίστεως,* εἰκόνα
πραότητος», ὅπερ ὡς ἀπολυτίκιον φέρεται ἐν τῇ
ἀκολουθίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ
ἐννοεῖται δ' ὅτι ἀντὶ τῶν «Πάτερ ιεράρχα Ἰωάν-
νη» ἔγραψεν ἀπλῶς ὁ Θεοφάνης «Πάτερ ὁσιε».

Ὁ δὲ εἰς τὸν ἅγιον Βασιλείον καὶ τῶν τοῦ
Θεοφάνους συγκρινόμενος πρὸς τὸ παλαιότατον
ἐκείνο ἀντίγραφον παρουσιάζει μεταλλαγὰς τι-
νας ἀξίας ἐνταῦθα σημειώσεως. Σήμερον τὸ τε-
λευταῖον κῶλον τοῦ 1ου τροπ. τῆς α' ᾠδῆς ἔχει
οὕτως· «ἡ εὐφροσύνη ἀξίως ἐδέξατο»· τὸ πάλαι
εἶχεν οὕτως· «ἡ εὐφροσύνη ὑπεδέξατο». Ὡσαύ-
τως τὸ ἔσχατον κῶλον τοῦ 2ου τροπ. τῆς αὐτῆς
ᾠδῆς, ὅπερ ἔχει νῦν οὕτω· «Βασιλείε ἐνδοξε»,
προῆλθεν ἐκ μεταλλαγῆς τῶν ἐν τῷ κώδικι «συ-
νηριθμήθης, ἀξιάγαστε». Οὕτως ἔχομεν ἱκανὸν
μαρτύριον, ὅτι οὐδ' οὗτος ὁ κανὼν τοῦ Θεοφά-
νους ἔμεινε σὺν τῷ χρόνῳ ἀδιάφθορος· καὶ πράγ-
ματι τὸ σημερινὸν αὐτοῦ 3ον τροπάριον τῆς α'
ᾠδῆς, ὅπερ ἔχει ἀρχὴν τὸ «Νοός σου τὸ ὄμμα»,
ἀντικατέστησε, κατὰ τὸν κώδικα ἐκείνον, τὸ ἐξῆς
γνήσιον τοῦ Θεοφάνους τροπάριον· «Νομίμως
ἀθλήσας καὶ καθαρὰν* τὴν ἱερωσύνην* μέχρι

τέλους τετηρηκώς,* ταῖς ἐπουρανίοις συγχο-
ρεύειν* ἱεραρχίαις κατηξίωσαι». Κατὰ τὸν αὐ-
τὸν κώδικα οὐδὲ τὸ σημερινὸν θεοτοκίον τῆς θ'
ᾠδῆς, ὅπερ ἀρχὴν ἔχει τὸ «Ρευστὴν δι' εὐ-
σπλαγχνίαν», εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὀρισθὲν εἰς τὴν
ᾠδὴν ἐκείνην θεοτοκίον. Τὸ γνήσιον ἔχει οὕτω·
«Ροὴν μου τῶν δακρύων* μὴ ἀποποιήσῃ* ἢ τὸν
παντὸς ἐκ προσώπου πᾶν δάκρυον* ἀφρηρηκότα
τεκοῦσα,* θεομακάριστε». Ἐτέρας μεταλλαγὰς
ἐν τῷ κανόνι εὐρομεν τὰς ἐπομένας. Ἐν τῷ θεο-
τοκίῳ τῆς α' ᾠδῆς ἀντὶ τῶν «καὶ βροτοῖς ὁμιλή-
σαι ἠυδόκησεν» ὑπῆρχε πρότερον τὸ «καὶ τοῖς
ἀνθρώποις προσωμίλησεν». Ἐν τῷ 1ῳ τροπ.
τῆς δ' ᾠδῆς τὰ «ἐπαιρομένην φρένα» ἐξηρτῶντο
ἐκ τῶν «κατὰ τῆς ἐνθέου ὁμηγύρεως»· ἅτινα
νοοῦσι τὴν ἐν τῷ Παρίῳ ποιμνὴν τοῦ Βασιλείου·
ἐπομένως ὁ Θεοφάνης εἶχε συντάξῃ τὸν εἰς αὐ-
τὸν κανόνα διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐπισκοπῆς
τοῦ Παρίου· ἀλλ' ὕστερον οἱ τῶν Μηναίων φθο-
ρεῖς τὰ «κατὰ τῆς ἐνθέου ὁμηγύρεως» ἡλλοίω-
σαν οὕτω· «καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, πάτερ, εὐφρα-
νας». Ἡ ἀρχὴ τοῦ 2ου τροπ. τῆς δ' ᾠδῆς ἔχει
ἐν τῷ κώδικι οὐχὶ τὸ νῦν «οὐρανίαις», ἀλλὰ τὸ
«αἰωνίαις». Τὸ ἐν τῷ 3ῳ τροπ. τῆς αὐτῆς ᾠδῆς
μόριον «ἐν» περιττεύει ῥυθμικῶς· ὄντως δὲ τὸ
παλαιὸν ἀντίγραφον δὲν ἔχει ἐκείνο. Τὸ τέλος
τοῦ 1ου τροπ. τῆς ε' ᾠδῆς ἔχει νῦν οὕτω· «τῆς
Ἐκκλησίας σε ἔδειξε»· ἀλλὰ πρότερον εἶχεν
οὕτως· «τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνέδειξε». Ὡσαύτως τὸ
πέρας τοῦ θεοτοκίου τῆς αὐτῆς ᾠδῆς εἶχε πρό-
τερον τὰ «τῆς ἀπαθείας πανάμωμε», ἀντὶ τῶν
νῦν «παρθενομήτητορ πανάμωμε». Ὁ Θεοφάνης
ἐκάλεσεν ἐν τῷ θεοτοκίῳ τούτῳ τὴν Θεοτόκον
«πανάγιον τέμενος ἀπαθείας», καὶ ὡς οὖσαν
τοιαύτην ὁ Θεοφάνης λέγει αὐτὴν γεννήσασαν
«τὴν πηγὴν τοῦ ἀπαθείας», τουτέστι τὸν Χρι-
στόν. Τὸ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ 1890 «πραότητος»
(1ον τροπ. τῆς ε' ᾠδῆς) εἶναι βεβαίως ἀβλέπη-
μα τοῦ τυπογράφου, περιελθὼν ἐκ παραναγνώ-
σεως τοῦ «πραότατος». Τὸ θεοτοκίον τῆς Ζ' ᾠ-
δῆς ἀρχεται ἐν τῷ κώδικι οὕτως· «Εὐας τῆς πά-
λαι» (ἐκδ. πρώτης)· ὡσαύτως ἀντὶ τοῦ νῦν ἐν αὐ-
τῷ «εἰς», ὅπερ ὁμολογουμένως προξενεῖ χασμω-
δίαν, ὁ κώδιξ ἔχει τὸ «πρός». Τὸ ἐν τῷ 3ῳ τροπ.
τῆς η' ᾠδῆς «ἐκληρώσω» ἀντικατέστησε τὸ
πρότερον ἐκεῖ ὑπάρχον «περιέπεις». Ἐν τῇ θ'
ᾠδῇ, κατὰ τὸ παλαιὸν ἀντίγραφον, συνέβησαν
τέσσαρες μεταλλαγαὶ λεκτικαί, αἱ ἐπόμεναι. 1ον
τροπ. «διανύσας»· ἀντ' αὐτοῦ ὑπῆρχε τὸ «διε-

ξηλθες». Καὶ πάλιν αὐτόθι ἀντὶ τῶν «ὄντως τε-
τύχηκας» ἦσαν τὰ «ἐπαπολαύεις σοφέ». Ἐν τῷ
2ῳ τροπ. ἀντὶ τῶν νῦν «ἀνύσας Βασιλείε» ὑ-
πῆρχον τὰ «πληρώσας πανόλβιε». Καὶ ἐν τῷ
3ῳ τροπ. ἀντὶ τοῦ σημερινοῦ «οὖν» ἦτο πρότε-
ρον τὸ μόριον «δέ».

Γ'.

Τῆς 25ης μαΐου ἡ ἑορτή, καθ' ἣν ἡ μνήμη
πανηγυρίζεται τῆς τρίτης εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς
τοῦ τιμίου Προδρόμου, συνέστη περὶ τὸ 856ον
ἔτος ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ 3ου καὶ τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, πατριάρχου τότε ὄντος
ἐν Κ)πόλει τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου. Κατὰ τὸν ἀσμα-
τικὸν τῆς ἡμέρας ταύτης κανόνα τοῦ τιμίου Προ-
δρόμου ἡ κἀρα εὐρεθείσα ἐν Κομάνοις μετεκομί-
σθη τότε εἰς Κ)πολιν μετὰ πομπῆς ἐξειδιασμέ-
νης, ὡς δὲ φαίνεται τὸ ἱερὸν τοῦτο λείψανον κα-
τετέθη πρῶτον ἐν τινι τῶν ἀνακτόρων ναῶ, ἐπὶ
δὲ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης ἢ Λέοντος τοῦ σο-
φοῦ ἐν τῇ μονῇ τῶν Στουδίου. Ποιητῆς τοῦ κα-
νόνο εἶναι Θεοφάνης ὁ ὑμνογράφος, ὁ τότε Νι-
καίας ἀρχιεπίσκοπος, καὶ κατὰ τὸν 241ον κώ-
δικα τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Σάβα συνέταξεν ἐ-
κεῖνός σὺν τῷ κανόνι τὸ κάθισμα, οὗ ἡ ἀρχή. «Α-
ναδοθείσα ὡς χρυσὸς ἐκ μετάλλων», καὶ τρία εἰς
ἡχον πλάγιον δ' στιχηρά, ὧν τὸ πρῶτον ἀρχε-
ται ἀπὸ τῶν λέξεων «Μάκαρ, Ἰωάννη Πρόδρο-
με». Πάντα ταῦτα σὺν τῷ κανόνι καὶ τῷ καθίσμα-
τι περιέχονται ἐν τῷ ἐντύπῳ Μηναίῳ τοῦ μαΐου·
ἀλλ' ἂν τις ἀντιπαραβάλλῃ ταῦτα πρὸς τὸν εἰρη-
μένον κώδικα, ὅστις ἔχει γραφῇ τῇ 11ῃ ἑκατον-
ταετηρίδι, θέλει βεβαιωθῇ ὅτι καὶ τὸ κάθισμα καὶ
ὁ κανὼν σὺν τῷ χρόνῳ ὑπέστησαν ἀλλοιώσεις τι-
νάς. Ἐν πρώτοις αὐτοῦ τοῦ καθίσματος τὸ ἡ-
μισυ καὶ πλέον δὲν εἶναι σήμερον ὅμοιον τῷ
πρωτοτύπῳ τοῦ ποιητοῦ κειμένῳ· σήμερον ἐκεῖ
ἀναγινώσκουμεν οὕτως· «... ἐκ τῶν ἀδύτων
γῆς ἐπλούτισε,* Χριστοῦ βαπτιστά,* πάντας
τοὺς προστρέχοντας* ἐν τῇ ταύτης εὐρέσει,*
ὑμνοῖς μεγαλύνοντας* τὸν σωτήρα καὶ κτί-
στην,* τὸν νέμοντα ἡμῖν διὰ σοῦ τὸ μέγα ἔ-
λεος». Ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον κείμενον εἶχε, κατὰ
τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον κώδικα, ὡς καὶ ἐν τῷ τετυ-
πωμένῳ σλαβικῷ Μηναίῳ, τουτέστιν· «... ἐκ
τῶν ἀδύτων κόλπων γῆς* ἐπλούτισεν* ἅπασαν
διάνοιαν* ἐπιγνώσεως θείας,* Νῦν μετανοήσα-
τε* ἐκβοῶσα συνήθως* καὶ προσκυνοῦντες,
πρόδρομε Χριστοῦ,* μεγαλοφώνως* πιστοί σε

δοξάζομεν». Ὁ σλάβος μεταφραστῆς ἐν τῷ παρ'
αὐτῷ κώδικι εἶχεν ἀναγνώση «ἐπλούτισε τῶν
πιστῶν»· εἶτα· «συνήθως* αὐτὴν δὲ προσκυ-
νοῦντες»· καὶ πάλιν ὕστερον· «μεγαλοφ. πίστει
δοξάζομεν».

Τὸ τετυπωμένον κείμενον τοῦ κανόνο πα-
ρουσιάζει τὰς ἐπομένας μεταλλαγάς.

1) Ἐν τῷ 3ῳ τροπαρίῳ τῆς α' ᾠδῆς ἀντὶ
τῶν «πολὺ συγκρύπτεσθαι» ὁ κώδιξ ἐθέλει «πο-
λύ σε κρύπτεσθαι». Καὶ πάλιν ἀντὶ τοῦ «καὶ
ἱεουργοῦ» ἐθέλει τὸ «δι' ἱεουργοῦ»· τοῦθ'
ὅπερ οὕτως ἔχει καὶ ὁ σλάβος μεταφραστῆς.

2) Ἐν τῷ 1ῳ τροπ. τῆς γ' ᾠδῆς ἀντὶ τοῦ
«ὀρχημάτων» ὁ κώδιξ ἔχει τὸ «ὀρχισμάτων»·
Καὶ πάλιν ἐν τῷ 3ῳ τροπ. τῆς αὐτῆς ᾠδῆς ἀντὶ
τοῦ «ἱερωτάτη» ἔχει τὸ «ὠραιοτάτη»· ὅπερ καὶ
ἀρμόζει ἐκεῖ.

3) Ἐν τῷ 1ῳ τροπ. ε' τῆς ᾠδῆς ὁ Πρόδρομος
ὀνομάζεται μεσίτης τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας
Διαθήκης· τὸ «Διαθήκης» δύναται καὶ νὰ λείπῃ
ὡς ὑπονοούμενον· τοῦθ' ὅπερ εἶναι συνηθέστατον
ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν θεολόγων· καὶ ὁ Θεοφάνης εἶ-
χε παραλείψῃ ἐκεῖνο ἐν τῷ εἰρημένῳ τροπαρίῳ,
γράφας ἀπλῶς οὕτω· «Ὡς μεσίτης τῆς νέας* καὶ
τῆς παλαιᾶς γεγονώς, ἱερώτατε,* μεσιτεῖαις,
θείαις» κτλ. Τοῦτο οὕτως ἔχει ὁ κώδιξ καὶ ὁ σλά-
βος μεταφραστῆς· ἀλλ' ὕστερον τὸ «μεσιτεῖαις
θείαις» μετεβλήθη εἰς «διαθήκης θείας». Ἐν τῷ
3ῳ τροπ. τῆς αὐτῆς ᾠδῆς ὁ κώδιξ ἐθέλει τὸ «ἐ-
πευλογεῖται» ἀντὶ τοῦ «συνευλογεῖται». Καὶ πάλιν
ἐν τῷ θεοτοκίῳ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς ἀντὶ τοῦ
«πανάμωμε» πρότερον ἦτο τὸ «θεόνυμφε», κατὰ
τὸν κώδικα.

4) Ἐν τῷ 1-ῳ τροπ. τῆς δ' ᾠδῆς ἀντὶ τοῦ
«κατεφώτισεν» ὁ κώδιξ ἔχει τὸ «κατεκόσμη-
σεν», ἐν δὲ τῷ 2-ῳ τροπ. ἀντὶ τοῦ «ψυχὴν» ἔ-
χει τὸ «ψυχάς».

5) Ἐν τῷ 1-ῳ τροπ. τῆς ζ' ᾠδῆς ὁ ποιητῆς
ἔκαμε χρῆσιν τῆς λέξεως· «νύχος» (κατὰ τὸν
κώδικα), ἣτις σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ σκότος· τὸ
«νύχος» ὅμως ὕστερον μετεβλήθη εἰς «νέφος».

6) Κατὰ τὸν κώδικα ἐν τῷ 3-ῳ τροπ. τῆς
ἡ' ᾠδῆς ἀναγνωστέον «δίδοται» ἀντὶ τοῦ «δέδο-
ται», ἐν δὲ τῷ θεοτοκίῳ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς «προσε-
κύνεις δουλοπρεπῶς» ἀντὶ τῶν «χαίρων προσε-
κύνησας».

7) Ἡ λέξις «βλαστὸς» ἡ ἐν τῷ 1-ῳ τροπ.
τῆς θ' ᾠδῆς ἀντικατέστησε τὸ ἐν τῷ κώδικι
«καρπὸς» καὶ τὰ ἐν τῷ θεοτοκίῳ τῆς αὐτῆς ᾠδῆς
«ὁ εὐσυμπάθητος,* ἐλεῆμον ἀγαθὲ» ἀντικατέ-

στησαν τὰ ἐν τῷ κώδικι «ὡς ἀναμάρτητος,* ἐλε-
ῆμον ὡς θεὸς καὶ φιλάνθρωπος»·

8) Σπουδαιότατη μεταλλαγή συνέβη ἐν τῇ
δ' ὥδῃ, ἐνθα ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ θεοτοκίου ὑπάρ-
χει ἐν ἑτέρῳ. Τὸ παλαιὸν θεοτοκίον ἐν τῷ σα-
βαϊτικῷ χειρογράφῳ ἔχει οὕτως.

Ἐπεὶ νοῦν τὸ μυστήριον

τῆς κυφορίας σου, ἀειπάρθενε·

ἐν γαστρὶ γὰρ συλλαβοῦσα Θεὸν

ἀνεκφράστῳ λόγῳ* ἀπεκύησας.

(ἔπεται συνέχεια).

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

ἐκδιδότης

ἀρχιμ. Ἰωακείμ Φοροπούλου δ. φ.

ἀρχιεπίσκοπος τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως, συντηρήσεως

καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν

Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις

τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου*.

Ἀριθ. 12.

Μισθοδοσία τῶν διδασκάλων

τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν περὶ τοῦ ἐν Κων-
σταντινουπόλει σχολείου, πόνημα τοῦ σοφωτά-
του διδασκάλου κυρίου Δωροθέου Λεσβίου, τοῦ
καὶ πρωτοσυγκέλλου τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχι-
κοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

† Παῖδιος ἐλέφ Θεοῦ κλπ.

Ὅσα τῶν ἀνθρωπίνων μὴ παρὰ πᾶσι τὴν αὐτὴν
ἔσχε δόξαν, ἀλλ' οἷον πλανᾶται κατὰ ἔθνη καὶ ταῖς
δόξαις μεταπίπτει κατὰ περιόδους τινάς, δι' ἃ καὶ
τάναντία πολλάκις ἤδη κεκράτηκε δόγματα περί τε
τῶν αὐτῶν καὶ παρὰ τοῖς αὐτοῖς, ταῦτα κανόσι τισι
διαλαβόντες ἄνθρωποι καὶ ὁροὶς ὑπαγαγόντες εὐερέσει

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 298—303 τοῦ μηνιαίου τεύχους
τοῦ Ἰουνίου, ἐν ᾧ παρεσέφρυσαν τυπογραφικὰ σφάλματα τάδε·
ἐν σελ. 300 ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τῆς σημειώσεως μετὰ τὸ
Ἀχρὶδῶν πρόσθετος ἢ ὑπέκειτο ἢ ἐπισκοπῇ Σισανίου· ἐν σελ.
301, ἐν τῷ τέλει τῆς σημειώσεως πρόσθετος ὁ δὲ ἐπιβεβαιῶν τὸ
γράμμα Πατριάρχης ἐστὶ Παῖσιος ὁ Β'. ἐν δὲ σελ. 302 ἡ
χρονολογία τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 ἐγγράφου διορθωτέα εἰς ἀψ' με',
ἀντὶ τοῦ ἀψ' με'. Τὰ δὲ λοιπὰ ἀφίενται τῇ ἐπιεικείᾳ τοῦ ἀνα-
γνώστου.

καὶ τάξιν αὐτοῖς ἐμμελῶς ἀποδόντες ὁμαλῇ τε καὶ
εὐρυθμῳ, ἀφείλοντο τὸ ἄνετον αὐτῶν καὶ παλιμπετές
καὶ πρὸς τὸ βουλούμενον ἐκάστου δυστυχῶς μεθελκό-
μενον· ἀνθ' ὧν περ εἰσενήνεκται νόμος ἀνθρώποις ἔγ-
γραφος, διαλύων μὲν τὰ διάφορα, πύων δὲ τὰς στά-
σεις καὶ τὴν ἐκάστου τύχην ἐν καλῷ καθιστάμενος·
τοῖς μὲν ταπεινότεροις ἀσφάλειαν πρυτανεύοντος ἀπὸ
τῶν κρείττονων, ἐκείνοις δὲ παρὰ τούτων θεραπείαν
τε καὶ τιμὴν, καὶ τῶν μὲν τὸ ὑβρίζον ἐξαίρων, τῶν δὲ
τὸ φθονοῦν, καὶ μηδετέροις πρὸς ἡδονὴν παριστάμε-
νος, ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὑπαναστέλλων τῷ φόβῳ τῶν ἐπι-
τιμίων τὸ αὐθαγὲς τῶν ἱταμωτέρων καὶ θρασυνόμενον,
ἐνθεν δ' αὖ τῶν ἐπιεικεστέρων τὸ φιλόκαλον ἐπαίρων
καὶ ἐξορμῶν, ἅμα χαλινὸς ἀτεχνῶς κακίας καὶ μύωψ
ἀρετῆς παρὰ πᾶσι ἐκατέροις δοκιμαζόμενος, ὥς ἐνεκά-
γε τούτου τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐμμένοντας ἀμφοτέρους
δικαίοις, κοινῇ τε τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἀστασίαστα συνέ-
χειν ἐκάστους εὐνομούμενος, καὶ ἰδίᾳ τι ζυγομαχή-
σαντας συνήκειν ἀλλήλοις εἰς ὁμολογίαν ἐκ διχονοίας
καὶ διαστάσεως, ὅρῳ κοινῷ χρωμένους ἀεὶ τῷ νόμῳ
καὶ πᾶν τὸ εἰς ἀμφισβήτησιν ἦκον πρὸς ἐκείνον πα-
ρμετροῦντας καὶ λύοντας.

Ἄ δὲ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογεῖται καὶ
μηδαμοῦ τὰ περὶ αὐτῶν ἀντιπίπτει πρὸς ἀλλήλας,
ἀλλὰ ταῖς τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων γνώμας σύνεισιν
ὁμαλῶς εἰς ταῦτόν ἐνιζόμενα, τούτων εἰσφέρεται νό-
μος ἡκιστα ἔγγραφος· περίεργον γὰρ νομοθετεῖν περὶ
ὧν ἄνθρωποι καὶ πρὸ τοῦ νόμου συμφωνοῦσι πρὸς ἀλ-
λήλους ταῖς διανοαῖς τε καὶ ταῖς πράξεσιν, εἴθ' ὥς
περὶ φαύλων ὄντων αὐτῶν, εἴτε καὶ τὸνναντίον χρη-
στῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα διέπει καὶ πρυτανεύει νόμος ἄ-
γραφος μὲν, σεμνὸς δὲ καὶ γερκρὸς καὶ οὔποτε πα-
λαιούμενος, τοσοῦτ' ἂν μάλλον ἀκμάζων, ὅσ' ὅτε παρὰ
τοῦ χρόνου πολὺν βαθυτέραν καθεῖται, οὐ Λυκοῦργον
ἢ Σόλωνα νομοθέτην αὐχῶν, ἀνθρώπους αὐτοὺς τε μι-
κροῦς καὶ πόλεων κοσμήτορας καὶ διευθυντῆρας μι-
κρῶν, ἀλλ' αὐτόν γε δὴ τὸν καθόλου νομοθέτην τε
καὶ δημιουργὸν τοῦ παντός, τὸν προαιώνιον Θεόν, ἡ
τό γε προχειρότατον τὴν ἐκείνου ὡς ἂν τις εἴποι σχα-
στηρίαν, εἴτουν γενεσιουργὸν φύσιν.

Τῆς τοίνυν παιδείας ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τῶν μάλιστα
παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένων ἐξέως πεφυκυίας καὶ ἀναμ-
φισβητήτου ἀρετῆς, ἡκιστ' ἂν δόξειεν ἀναγκαῖον ἢ αὐ-
τὴν ἐπαινεῖν ἢ τῶν αὐτῆς ἀντιποιοουμένων ἐπιμελεῖσθαι
δι' ὅρων τινῶν καὶ γραμμάτων. Τίς γὰρ ἂν ἀτοπίας ἐν-
ταῦθα χωρήσειεν, ὡς τὴν παιδείαν κακῶς εἰπεῖν, τοῦ
εἰδέναι φύσει πάντων ἀνθρώπων ὀρεγομένων; ἢ τίς οὐκ
ἂν πρὸ παντός ἄλλου τοῦ τῶν πεπαιδευμένων προστή-
σαιτο; τὸ δὲ δὴ, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀποφοράς
τινας καὶ προσόδους αὐτοῖς ἀποτάττειν εἰς τὸν βίον
(ὅπερ ἡ μετριότης ἡμῶν ἤδη μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἐε-
ρᾶς ὁμηγύρεως φαίνεται ποιούσα, συντάξεις τινάς καὶ
διδασκάλια τοῖς διδασκάλοις τοῦ σχολείου συντάτ-

τουσα) καταγινώσκειν ἐστὶ συνάμα τῶν προγενεστέ-
ρων τε καὶ τῶν ἐπιόντων, τῶν μὲν ὡς μηδένα λόγον
παιδείας εἰς τὸδε πεποιημένων, τῶν δ' ὡς οὐ ποιη-
σομένων

[ἔπεται λαμπρόν, ἄξιον τοῦ σοφωτάτου συντάκτου,
ἐγκώμιον τῆς παιδείας, πληροῦν 400 περίπου στίχους
ἐκ τῶν 465 τοῦ ὅλου ἐγγράφου].

Ὑπὲρ τοιαύτης οὖν τῆς παιδείας οὔσης, οὐδεὶς
ἂν ἐκ τῶν ὑπὸ σελήνην μισθὸς πρὸς ἄξιαν γένοιτο·
ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς οὐ πρὸς τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς ἀλλὰ
πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν βουλευσάμενοι, τῶν δι-
δασκόντων τὴν παιδείαν ὠρισάμεθα μισθὸν εἰς τὸν
ἐνικυτόν, πεντακόσια μὲν γρόσια τῷ καθηγουμένῳ
τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, διακόσια δὲ πεντήκον-
τά τῷ τῶν γραμματικῶν, ἀποδείξαντες ὅθεν ἂν κομι-
ζοῖντο ταῦθ' οἱ διδάσκοντες ἐκκλησίας δύο, τὴν μὲν
τῆς Ἀγίας ἐπώνυμον, τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐμβατοί-
κιον καλούμενον κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον τελοῦσαν γρό-
σια ἑξακόσια, τὴν δὲ τοῦ Βελιγραδίου τῆς ὑπερα-
γίας ἡμῶν Θεοτόκου γρόσια ἑκατὸν πεντήκοντα. Ἐφ'
ὧ τε τὰ ἐμβατοικοχάρτια καλούμενα τοῖς διδασκά-
λοις εἰς χεῖρας κατατίθεσθαι καὶ τῶν ἀρχιερέων μάλι-
στα τοὺς γε ἄελ' ἐπιτροπεύοντας ἀπὸ τῶν ἐν αἷς ὠρι-
σται ἐκκλησιαστικῶν τοῖς διδασκάλοις συνεισπράτ-
τειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ἑκάστου τὰ χρήματα
σπουδάζοντας καὶ μὴ ποιούμενους πάρεργον τὸ ἔργον.
Ἐὰν δὲ τῷ χρόνῳ τὴν ἀπὸ τῶν ὠρισμένων ἐκκλησιῶν
χορηγίαν διακόψῃ τύχη τις ἄχαρις, ὃ μὴ γένοιτο, ὡς
ἂν μὴδ' ὡς τὰ τῆς παιδείας ἀργοίη, ἐτέρωθεν τοῖς
διδασκάλοις τὰ αὐτὰ καὶ ἴσα καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χο-
ρηγεῖσθαι προσδιορίζομεθα, μὴδ' ὑφαιρεῖσθαι τοῦ μι-
σθοῦ παρὰ τοῦτο μὴδ' ὀτιοῦν αὐτοῖς.

Ταῦτ' οὖν ταχάμενοι πατριαρχικῇ κηδεμονίᾳ καὶ
ζήλῳ τε καὶ προνοίᾳ τῆς εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς παιδείας καὶ
ἀρετῆς, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν
περὶ ἡμᾶς κηδεμονικωτάτων καὶ φιλολογωτάτων ἱερω-
τάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἀγίῳ
Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργ-
γῶν, ἵνα ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας διδῶνται κατ' ἔτος
εὐθὺς ἀρχόμενον τῶν διδασκάλων, τῷ μὲν φιλοσόφῳ
πεντακόσια γρόσια, τῷ δὲ γραμματικῷ διακόσια πεν-
τήκοντα ἀπὸ τῶν δύο ἀνωτέρω ἐκκλησιῶν, ἐφ' οἷς
προσδιορίζομεθα ἀπαρλείπτως ἄπασι. Αὐτοὶ μὲν
οὖν τοσοῦτον ἡδυνήθημεν καὶ πλεον ἂν ποιήσαντες,
εἰ μὴ παντὶ δυσχερείας πλεον ἀρχομένῳ μετῆν ἢ προ-
κεχωρηκότι, ὡς εἴ τις τοῖς παρ' ἡμῶν φιλοτιμότερα
συνάψῃ τὰ παρ' ἑαυτοῦ, προσθεῖς τι καὶ ἐπαυξήσας
τὸ καλόν, ἔχοι τὰς εἰχὰς τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων
πατέρων καὶ σταίη μετὰ τῶν δικαίων ἐν δεξιᾷ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ πικρουσίας. Εἰ δὲ
τις ὑφ' ὀτιοῦν πάθους, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἐ-
λαυνόμενος, τολμήσειε διασεῖσαι καὶ ἀνελεῖν καὶ κα-
ταλῦσαι τὰ περὶ τοῦ σχολείου ταῦτ' καλῶς τεταγ-

μένα ἡμῖν, ὁ τοιοῦτος, ὃς τις ἂν τυγχάνῃ ὢν καὶ ὁ-
ποιος, ὡς βάρβαρος κομιδῇ καὶ χοιρώδης, ὡς μισέλ-
λην τε καὶ μισόχριστος, ὡς μισόκαλος καὶ ἀντικρυς
ἀσεβής καὶ παράνομος καὶ ἀλάστορ τοῦ γένους παν-
τὸς ἡμῶν καὶ κοινὸς λυμεὼν, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ
Θεοῦ Κυρίου παντοκράτορος κλπ.

Ἐπὶ τούτοις ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον συνο-
δικὸν ὁροθετήριον καὶ βεβαιωτήριον γράμμα. Ἀψμη'.

Ἐν μηνὶ Ἰαννουαρίῳ ἰνδικτικῶνος ΙΑ'.

† Ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος — † Ὁ Κυζίκιον Ἀ-
νανίας — † Ὁ Νικομηδείας Κόνιλλος — † Ὁ Νι-
καίας Καλλίνικος — † Ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ —
† Ὁ Δέρκων Σαμουήλ — † Ὁ Τουρνόδου Ἀρθίμος
— † Ὁ Νεοκαισαρείας Κοσμᾶς — † Ὁ Κρήτης Γε-
ράσιμος — † Ὁ Αἰγάςσης Ἰάκωβος — † Ὁ Μιτυ-
λήνης Ἀρθίμος — † Ὁ Μηθύμνης Ἀρσένιος — † Ὁ
Βιδύνης Καλλίνικος — † Ὁ Προικοννήσου Νικη-
φόρος.

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Ε'. πατριαρχικοῦ κώδικος σελ.
56—70. Διηγεῖται ὅτι ὁ σοφὸς Δωρόθεος ὁ Λέσβιος δὲν ὠνομά-
τισεν ἐν τῷ ὁγκῷ τούτῳ Γράμματι οὔτε τὸν φιλόσοφον, οὔτε
τὸν γραμματικόν τῆς τοῦ Γένους Σχολῆς διδασκαλον, ὅπερ γε-
νόμενον, κατὰ πολὺ θὰ συνετέλει εἰς τὸ νὰ μὴ σκοτισθῇ τόσον
ὑπὸ τῶν μεσαιωνοδιδόνων ἢ ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου ἱστορία τῆς
διαδοχῆς τῶν σχολάρχων καὶ τῶν διδασκάλων· ἀλλ' εὐτυχῶς τὸ
ἐπόμενον τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου Παΐσιου τοῦ Β'. ἐπὶ τῆς τε-
τάρτης καὶ τελευταίας αὐτοῦ πατριαρχείας ἐκδοθὲν περὶ τῆς
αὐτῆς υποθέσεως Γράμμα ἐπανορθοῖ ἐν μέρει τὴν τοῦ Δωρο-
θέου παράλειψιν.

Ἀριθ. 13.

Ἴσοι ἀπαράλλακτοι τοῦ πρωτοτύπου γράμματος.

† Παῖδιος ἐλέω Θεοῦ κλπ.

Τὸ θεοδώρητον καὶ ἀξιόεστον τῆς παιδείας καὶ
μαθήσεως χρήμα πάντων τῶν μετὰ σώματος τῷδε
τῷ βίῳ πρὸς τὴν κοινὴν τοῦ ἡμετέρου Γένους συντει-
νόντων ὠφέλειαν καλῶν ἀσυγκρίτως ὑπερνεστηκὸς
εἰκότως καὶ τῆς πρώτης καὶ μεγίστης παρ' ἡμῖν
σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἐπ' αὐτῷ γίνεται· τελειότης
γὰρ ἐστὶ τοῦ νοῦς ἢ δι' αὐτοῦ ποριζομένη σοφία καὶ
τῆς ψυχῆς κόσμος, συμπληροῦσα καὶ ἀπαρτίζουσα ἐν
ἡμῖν τὴν κατὰ λόγον καὶ γνῶσιν ἐνέργειαν, δι' ἧς
καὶ ἄνθρωπος πέφυκεν ὁ κατ' αὐτὴν χαρακτηριζόμε-
νος καὶ Θεοῦ εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος λέγεται. Ταύτης δὲ
πηγὴν καὶ αἰτίαν ἐπεγνωκότες τὴν θεῖαν ἐλέει ἐν τῇ
βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων συγκροτηθεῖσαν καὶ
σωζομένην πατριαρχικὴν σχολὴν τῶν κατὰ τὴν Ἑλ-
λάδα φωνὴν ἀναπτυσσομένων ἐν αὐτῇ καὶ διδασκομέ-
νων μαθημάτων τῷ διττῷ τῆς διδασκαλίας εἶδει σε-
μνυνομένην καὶ δυσὶ διδασκάλοις ποδηγετουμένην τε
καὶ προαγομένην κατὰ τὴν ἀνέκαθεν καλῶς καὶ συμ-

φερόντως διαταχθεῖσαν τάξιν τε καὶ κατὰστασιν, ἐν ᾗ οἱ πρωτόπειροι καὶ ἀρχαῖοι παιδευόμενοι καὶ γυμναζόμενοι τὰ τῆς κυκλοπαιδείας ἐν τῇ τῆς γραμματικῆς τέχνῃ μαθήματα, καὶ τῇ Ἑλλάδι φωνῇ προτελεσθέντες καὶ καταρτισθέντες, ἐπομένως μεταβαίνουσιν εἰς τὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ θεωρίας καὶ διαφόρων ἐπιστημῶν ὑψηλότερα νοήματα, δι' ὧν ἡ γνῶσις τῶν ὄντων πορίζεται καὶ τὸ τῆς σοφίας ἀγαθὸν περιγίνεται, ἥς τὸ τέλος ἡ τῆς ψυχῆς εὐδαιμονία καὶ μακαριότης, Μακάριος γάρ φησιν ἄνθρωπος, ὃς εὖρε σοφίαν καὶ θνητός, ὃς οἶδε φρόνησιν, διὰ φροντίδος ὃ τι πλείστῃς ποιούμεθα τὴν ρηθεῖσαν σχολὴν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ διδασκαλίαν συνιστᾶν καὶ κρατύνειν, συνέχειν τε καὶ συντηρεῖν ὅση δύναμις, ὥστε δικαζέσθαι αἰεὶ Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἀνέκλειπτον τὸ τῆς διδασκαλίας τοῦτο καλὸν ἐπὶ τῇ τοῦ ἡμετέρου Γένους ὠφελείᾳ, ἥς ἡ στέρσις ζημίαν οἶδε προστρίβειν κοινὴν καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ζημιῶν ὑπερέχουσαν.

Ἐπεὶ δὲ τοῖν δυοῖν διδασκάλων ὁ τὴν τῶν γραμματικῶν μαθημάτων διδασκαλίαν ἀνειλημμένος ὀσιώτατος ἐν ἱεροδιακόνοις κύρ Ἀνανίας, ἱκανὸς ὢν διδάσκειν καὶ γυμνάζειν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ παιδευόμενους καὶ πρὸς ἀρετὴν ὑπαλείφειν τῷ τε καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι, ἅτε σεμνότητι βίου κοσμούμενος, καὶ ταῖς διὰ λόγου νοουθεσίαις ἔργῳ τε καὶ λόγῳ καταρτίζειν αὐτούς, ὡς ἡ πείρα ἔδειξε τῆς ἄχρι τοῦδε ἡγησαμένης διδασκαλίας αὐτοῦ, ἐπιμελῶς τε ἔχων καὶ φιλοπόνως ἐπὶ τῇ τῶν μαθητῶν προκοπῇ τε καὶ ὁδηγία, καὶ δυνάμενος Θεοῦ συναντιλαμβανομένου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τῆς ὁμοίας φιλοπονίας καὶ συντόνου ἐπιμελείας ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ διδασκαλίας· διὰ τὸ διορισθῆναι μὲν τοι κατ' ἀρχὰς τὸν ἐτήσιον μισθὸν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ μετριώτερον τοῦ δέοντος καὶ μὴ ἐξαρκούντα πρὸς τὴν ἀναγκαίαν ζωοτροφίαν αὐτοῦ ὁρῶντες τὴν αὐτοῦ λογιστῆντα ἀσχάλλοντα καὶ δυσφοροῦντα καὶ ἐν στενοχωρίᾳ καὶ ἀπορίᾳ τῶν εἰς τὸ ζῆν ἀναγκαίων διατελοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον ἐν ἀνάσσει καὶ ἡσυχίᾳ μετέρχεσθαι τὸ τῆς διδασκαλίας ἔργον, δεῖν ἔγνωμεν ἀναγκαῖον εἶναι παραμυθῆσθαι ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν τοιαύτην αὐτοῦ στενοχωρίαν καὶ θεραπεῦσαι τὴν ἔλλειψιν προσθήκη καὶ ἀναπληρώσει τοῦ ἐνδέοντος εἰς τὸν ἐτήσιον αὐτοῦ τῆς διδασκαλίας μισθόν. Κάντεϋθεν καὶ δέδοκται γνώμη κοινῇ συνοδικῇ προστεθεῖναι τοῖς οἱς ἐλάμβανεν ἄχρι τοῦδε διακοσίους πεντήκοντα γροσίους ἑτέρα ἑκατὸν πεντήκοντα γροσία καὶ γενέσθαι τοῦ λοιποῦ τὸν μισθὸν αὐτοῦ τετρακόσια γροσία κατ' ἔτος, ἅτινα καὶ ἐδιωρίσθησαν δίδοσθαι αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἐμβατοικίων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγίων ἐκκλησιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένου θρόνου· καὶ τὸν ἤδη διορισθέντα τοῦτον μισθὸν μένειν ἀμετάθετον καὶ ἀμετακίνητον ἐσχεῖ, πληρούμενον ἀνυπερθέτως καὶ ἀναντιρρήτως ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἐμβατοικίων πρὸς

ἀναγκαίαν αὐτοῦ περίθαλψιν καὶ ἐξαρκούσαν εὐπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων.

Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα κλπ. ἵνα ὁ κατὰ τελείαν συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφασιν γεγονώς οὗτος διορισμὸς τοῦ ἐτήσιου μισθοῦ τῶν τετρακοσίων γροσίων τῷ ρηθέντι διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν μαθημάτων ὀσιωτάτῳ ἐν ἱεροδιακόνοις κύρ Ἀνανίᾳ, ὡς εὐλόγως καὶ δικαίως καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει τοῦ τῶν γραμματικῶν μαθημάτων φροντιστηρίου συντελεσθείς καὶ πρὸς κοινὴν ὠφελείαν τοῦ ἡμετέρου Γένους ἀφορῶν, ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβηχίαν καὶ ἀμετάθετον ἐσχεῖ καὶ μηδεὶς τῶν ἀπάντων τολμήσῃ ποτε ἀνατρέψαι καὶ διασεῖσαι αὐτὸν ἢ θελήσῃ ὑποβιβάζαι ἢ μειῶσαι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ἔχῃ ἀπαραιτήτως πληροῦσθαι καὶ δίδοσθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν ἐμβατοικίων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως ἀνελλιπῶς καὶ ἀπαρμειώτως τῷ ρηθέντι διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ πρὸς ἀναγκαίαν αὐτοῦ περίθαλψιν καὶ ἀποχρῶσαν ζωοτροφίαν τε καὶ κυβέρνησιν· ἅτινα τετρακόσια γροσία λαμβάνων ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἐμβατοικίων παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἱερωτάτων συναδελφῶν ἡμῶν καὶ ὑπερτίμων ἀφείλῃ ἀντέχεσθαι ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ φιλοπονίας τοῦ ἔργου τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς συνεχοῦς καὶ ἀδιακόπου τῶν γραμματικῶν μαθημάτων παραδόσεως καὶ τῆς προκοπῆς καὶ ἐπιδόσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ μαθητευομένων κατὰ τὸν προσδιορισθέντα τύπον καὶ σωζόμενον ἀνέκαθεν ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἡμῶν ταύτῃ ἐπὶ τῇ τῶν μαθημάτων ἀναπτύξει.

Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἐνδειξίν καὶ διηνεκῇ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καταστρωθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. αψνβ'.

Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ἰνδικτιῶνος ΙΕ'.

† Ὁ Καισαρείας Παρθένιος — † ὁ Ἐφέσου Διονύσιος — † ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος — † ὁ Κυζίκου Ἀρναῖος — † ὁ Νικομηδείας Γαβριήλ — † ὁ Νικαίας Καλλίνικος — † ὁ Δέρκων Σαμονήλ — † ὁ Κρήτης Γεράσιμος — † ὁ Δράμας Καλλίνικος — † ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος.

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. Ε'. πατριαρχικοῦ κώδικος σελ. 84. Ἐκ τοῦ γράμματος τούτου, ὃ διέλαθεν ὅλως τὴν προσοχὴν τῶν ἀναδιψούντων πρότερον τοὺς πατριαρχικοὺς κώδικας καὶ περὶ τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς συγγράψαντων, ἀπὸ Κωνσταντινίου τοῦ ἀπὸ Συναίου καὶ ἐφεξῆς, ἀριδῆλως καταφαίνεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1748, ὅτε χειρὶ Δωροθέου τοῦ Λεσβίου ἀπέλυσε Παΐσιος ὁ Β', τὸ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 12 μακρόστιχον συνοδικὸν Γράμμα, διδάσκαλος τῶν Γραμματικῶν ἐν τῇ τοῦ Γένους Σχολῇ ἦν αὐτὸς οὗτος ὁ ἱεροδιάκονος Ἀνανίας (ὁ Ἀντιπάριος), ὃς εἶχεν ὀρισθῆναι ἀνεπαρκῆς τῶν 250 γροσίων ἐτήσιος

μισθός. Τίς δὲ ἦν ὁ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων διδάσκαλος καὶ ἐπομένως σχολάρχης τοῦ μεγαλονύμου φυτωρίου, ὁ διὰ 500 γροσίων κατ' ἔτος ἀμειβόμενος; Ὅ, τι ἀπέκρυψεν ὁ Δωροθέος ἐν τῷ μακροστίχῳ Γράμματι ἐσημείωσαν καθηκόντως οἱ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου διαχειρισταὶ ἐν τοῖς τοῦ Κοινοῦ (λεγόμενου) λογιστικοῖς καταστίχοις· διότι, ἂν ἦς ἐποχῆς ὠρίσθη ἵνα ἐκ τῶν ἐμβατοικίων τῶν τῆς Κ) πόλεως ἐκκλησιῶν μισθοδοτῶνται οἱ τῆς Σχολῆς διδάσκαλοι, οὗτοι ἐλογίσθησαν πατριαρχικοί ὑπάλληλοι, καὶ τὸ πατριαρχικὸν μισθολόγιον κατακοσμεῖται καὶ ὑπὸ τῶν περιφανῶν τῶν τῆς παιδείας σκαπανέων ὀνομάτων. Ἐν τῷ πρὸ ὀκτωκαίδεκα μηνῶν ἀποκατασταθέντι εἰς τὸ πατριαρχικὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν πρῶτῳ σωζομένῳ κώδικι τοῦ Κοινοῦ, ἥτοι τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, ἀρχομένῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1740 (φέρουντι δὲ νῦν ἀριθμὸν 468), ἐν ᾧ κατὰ τὰ πρῶτα ἐπτὰ τῆς λογιζομένης διαχειρίσεως ἔτη (1740—47) οὐδὲν ἀπολύτως σημειοῦται περὶ μισθοῦ διδασκάλου οἰουδήποτε, κατὰ τὸ ἔτος 1748 τὸν ἀντίστοιχον, ὅτε δηλ. ὁ Παΐσιος Β'. ὤρισε τῶν διδασκάλων τὸν μισθόν, καταγράφεται «Εἰς τὰ λιανικὰ ἔξοδα τοῦ Κοινοῦ» τάδε· «Γρ. 500 τῷ διδασκάλῳ κύρ Δωροθέῳ τὸν μισθόν του· γρ. 250 τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ».

Τῷ ἀκολουθῶν 1749 ἔτει ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἔτερα ἔξοδα δοθέντα εἰς διαφόρους χρείας τοῦ Κοινοῦ» σημειοῦνται τάδε· «Γρόσια 750 τοῖς δύο διδασκάλοις τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων διὰ τοῦ ἀγίου Δέρκων, φεβρουαρίου κ'».

Τῷ ἔτει 1750 ὡσαύτως τάδε· «Γρόσια 750 μισθὸς δυοῖ διδασκάλοις διὰ τοῦ ἀγ. Δέρκων», ἐξ ὧν κονδύλιον ὑποδηλοῦται καὶ ὁ τότε ἔφορος τῆς Σχολῆς Δέρκων Σαμουήλ ὁ Χαντζερῆς.

Τῷ ἔτει 1751 σημειοῦται σαφέστερον οὕτω· «Γρόσια 500 τῷ διδασκάλῳ κύρ Δωροθέῳ γρόσια 250 τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ», καταδεικνύμενου ὅτι οἱ ἐν τοῖς δυοῖ προηγουμένοις κονδύλοις ἀνωλύτως μισθοδοτούμενοι διὰ τοῦ ἀγ. Δέρκων δύο διδάσκαλοι εἰσιν οἱ αὐτοί, Δωροθέος ὁ Λέσβιος τῶν φιλοσοφικῶν καὶ Ἀνανίας ὁ Ἀντιπάριος τῶν γραμματικῶν.

Τῷ δὲ 1752 ἔτει, ὅτε ὁ Παΐσιος Β' ἔξεδωκε τὸ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 13 Γράμμα, δι' οὗ ὁ τοῦ Ἀνανίου μισθὸς ἠὲ ἤθη ἀπὸ 250 εἰς 400 γρόσια, ἡ ἐν τῷ Καταστίχῳ ἀναγραφὴ τοῦ μισθοῦ ἀνταποκρίνεται πληρέστατα τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει οὕτω· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Δωροθέῳ γρόσια 500· τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ γρόσια 400». Ἡ τοῦ 1753 ἔτους ληψοδοσία τοῦ κοινοῦ δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κώδικι, ἀκολουθεῖ ὁμοίως ἡ τοῦ 1754 ἐν ᾗ σημειοῦται· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Δωροθέῳ γρόσια 500· τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ γρόσια 400». (Βλ. κώδικα 468 σελ. 134, 167, 195, 205, 235, καὶ 245).

Ἐν ἐτέρῳ κώδικι τοῦ κοινοῦ, τῷ 469, σελ. 486, φέρεται ἐν τοῖς λ)μοῖς τοῦ ἔτους 1755 ἀνορθογράφως ταῦτα· «Τῷ διδασκάλῳ Δωροθέῳ γρόσια 500. τῷ διδασκάλῳ Ἀνανίᾳ γρόσια 400», καὶ οὕτω καταπαύει ἡ τοῦ ὀνόματος τοῦ Δωροθέου μνεία.

Ἐν τῷ κώδικι 470 σελ. 179, ἀναγραφομένης τῆς τοῦ 1757 ἔτους ληψοδοσίας σημειοῦται· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ χρεωστούμενα παρὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους [τοῦ 1756] γρόσια 200· ὁ κονδύλιον ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν σελ. 225 τοῦ αὐτοῦ 470 κώδικος οὕτω· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ, κουσοῦρι τοῦ παρελθόντος χρόνου γρ. 200».

Τῷ ἔτει 1758 Δεκεμβρίου 27 «τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ διὰ τὸν μισθὸν τοῦ παρόντος χρόνου γρόσια 400» (σελ. 293).

Ἐν τῷ κώδικι 472 σελ. 81, 82, 84 ἀναγραφομένης τῆς ληψοδοσίας τοῦ ἔτους 1759 τάδε· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ διὰ τὸν μισθὸν τοῦ γρ. 200 (Ἰουλίου 14)· τῷ κύρ Ἀνανίᾳ

διὰ μισθὸν τοῦ γρόσια 55 (Νοεμβρίου 20)· τῷ κύρ Ἀνανίᾳ διὰ μισθὸν τοῦ γρόσια 45».

Τῷ ἔτει 1760 φεβρουαρίου 2· «Τῷ διδασκάλῳ κύρ Εὐγενίῳ γρόσια 750»· πρόκειται δὲ περὶ τοῦ Βουλγάρεως· τῷ 1761 «τῇ γυναικὶ τοῦ χ' Συμεὼν Κάλφα διὰ ἐνοίκιον τοῦ ὀσπητρίου τοῦ Σχολείου τοῦ κύρ Εὐγενίου καὶ ἐξώφλησε, γρόσια 50» (κώδ. 472 σελ. 88 καὶ 223).

Τῷ ἔτει 1761, ἀποχωρήσαντος τοῦ Βουλγάρεως, ὁ τοῦ Ἀνανίου μισθὸς ἀναβιβάζεται ἀπὸ 400 εἰς 500 γρόσια· διότι ἐν τῇ ληψοδοσίᾳ τοῦ 1762 (σελ. 257 τοῦ αὐτοῦ 472 κώδικος) σημειοῦται· «Γρόσια 500 τῷ διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν κύρ Ἀνανίᾳ τὸν περυσινὸν αὐτοῦ μισθὸν τοῦ 1761 ἔτους», ἡ ἀναγραφὴ ἐπεταί τότε· «τῷ διδασκάλῳ κύρ Νικολάῳ ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ γρόσια 250», καὶ ἀπορῶ ἂν πρόκειται περὶ τοῦ ἐν τοῖς καταστίχοις ἱεροκλήρυκος Νικολάου ἢ ἄλλου τινὸς βοηθοῦ τοῦ Ἀνανίου, τοῦ Νικολάου Ζαχζούλη φέρ' εἰπεῖν.

Ἐν τῇ ληψοδοσίᾳ τοῦ ἔτους 1763 σημειοῦται· «Γρόσια 400 προοφειλόμενος μισθὸς τοῖς διδασκάλοις, ἐξ ὧν τὰ μὲν 300 γρόσια τῷ διδασκάλῳ Ἀνανίᾳ, (τὰ δὲ γρόσια 100 τῷ πρωτοψάλτῃ), διὰ χρεὶς τοῦ παναγιωτάτου δεσπότης»· καὶ κατωτέρω· «Γρόσια 100 τῷ διδασκάλῳ Ἀνανίᾳ εἰς λογαριασμὸν τοῦ οὐπερ ἔχει λαμβάνειν περυσινῷ [1762] μισθοῦ γροσίων 500 καὶ ἐδόθησαν τῇ 23 Ἀπριλίου».

Ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν δαπανῶν τοῦ ἔτους 1765 σημειοῦται τάδε· «Γρόσια 500 τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ εἰς λογαριασμὸν τοῦ μισθοῦ τοῦ ἡδὴ τρέχοντος χρόνου καὶ ἐδόθησαν τῇ α' Ἀπριλίου γρόσια 400 τῷ διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν κύρ Ἰωακείμ· εἰς ἀποπληρωμὴν καὶ ἐξόφλησιν τοῦ μισθοῦ τοῦ ἡδὴ τρέχοντος χρόνου, καὶ ἐδόθησαν τῇ α' Ἀπριλίου», καὶ οὕτω ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς Ἰωακείμ ὁ Πάριος ὡς διδάσκαλος τῶν γραμματικῶν ὑπὸ τὸν Ἀντιπάριον Ἀνανίαν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1764—65· (τὰ μισθολόγια τῶν ἐτῶν 1764 καὶ 1765 εὐρηνται ἐν τῷ κώδικι 473 σελ. 12 καὶ 31).

Ἐν σελ. 37 τοῦ 473 κώδικος ἐξακολουθεῖ τὸ μισθολόγιον οὕτω· «Γρόσια 50 τῷ διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν κύρ Ἰωακείμ· εἰς λογαριασμὸν τοῦ ἐτησίου μισθοῦ του, καὶ ἐδόθησαν διὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκόπου τῇ 4 Νοεμβρίου». — «Γρ. 100 τῷ διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν κύρ Ἰωακείμ λόγῳ τοῦ ἐτησίου μισθοῦ του, καὶ ἐδόθησαν κατὰ τὸν Νοέμβριον διὰ τοῦ ἀγίου Κυζίκου». — «Γρόσια 400 τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ εἰς ἀποπληρωμὴν τοῦ περυσιν ὀφειλουμένου ἐτησίου μισθοῦ, ἥτοι ἀπὸ α' Ἰανουαρίου 1764 μέχρι α' Ἰανουαρίου 1765 καὶ ἐδόθησαν τῇ 23 φεβρουαρίου». — «Γρόσια 50 τῷ διδασκάλῳ τῶν γραμματικῶν κύρ Ἰωακείμ λόγῳ τοῦ ἐτησίου μισθοῦ, καὶ ἐδόθησαν τῇ 3 Μαρτίου»· Τῷ αὐτῷ 1765 ἔτει, Ἰουνίου 25, τὸ ἔθν. ταμεῖον καταβάλλει τῇ Ἀρχῇ τὸν φόρον τοῦ διδασκάλου Ἀνανίου (σελ. 71).

Τῷ ἔτει 1766 «Γρόσια 150 τῷ διδασκάλῳ Ἀνανίᾳ εἰς λογαριασμὸν τοῦ μισθοῦ του, ἅτινα ἐδόθησαν αὐτῷ πρὸ τοῦ λαθεῖν τὸ ἐτήσιον τῆς Βλαχίας τῶν 1000 γροσίων». — «Γρόσια 600 τῷ διδασκάλῳ Ἰωακείμ· εἰς ἐξόφλησιν τοῦ ἐτησίου αὐτοῦ μισθοῦ μέχρι α' Σεπτεμβρίου 1766». — «Τῷ αὐτῷ εἰς λογαριασμὸν τοῦ ἐτησίου αὐτοῦ μισθοῦ ἀρχομένου ἀπὸ 1 Ἰουλ. 1766 γρόσια 50 (σελ. 102 τοῦ αὐτοῦ 473 κώδικος).

Τῷ ἔτει 1767 φαίνεται ἀποχωρῶν ἀπὸ τῆς Σχολικῆς σκηνῆς ὁ Ἀνανίας (καίπερ ζῶν καὶ μισθοδοτούμενος) καὶ ἐμφανίζεται πρωτεύων Ἰωακείμ ὁ Πάριος· τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κονδύλια ἔχουσιν ὥδε· «Τῷ διδασκάλῳ Ἰωακείμ· εἰς ἐξόφλησιν

του έτησίου αυτού μισθοῦ ἀρχομένου ἀπὸ α' 76ρ. 1766 μέχρι α' 76ρίου 1767 δοθέντα αὐτῷ κατὰ καιροὺς γρόσια 550· τῷ αὐτῷ γρ. 50 εἰς λογαριασμὸν τοῦ ἀπὸ α' 76ρ. 1767 ἀρχομένου μισθοῦ δοθέντα αὐτῷ τῇ 11 Νοεμβρίου διὰ χειρὸς τοῦ Ἀντωνίου» (473, σελ. 133.)

Τῷ ἔτει 1768 «τῷ διδασκάλῳ Ἰωακείμ γρ. 400 διὰ ὀκτὼ μηνῶν μισθόν του, ἧτοι 8βρίου, 9βρίου, 10βρίου, Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου, Μαρτίου, Ἀπριλίου καὶ Μαΐου» (473, σελ. 152).

Τῷ 1769. Τὸ Κοινὸν καταβάλλει τῇ Ἀρχῇ τὸν φόρον τοῦ διδασκάλου Ἀνανίου (473, 200.)

Τῷ 1770 τὸ Κοινὸν φιλοδωρεῖ κατὰ τὸ Πάσχα γρόσια 30 «τοῖς μαθηταῖς τοῦ Σχολείου διὰ τοῦ διδασκάλου κύρ Ἠλία», πρῶτον ἐμφανιζομένου ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἴσως δὲ πρόκειται περὶ τοῦ Ἠλίου Κυπρίου. Ὡσαύτως τῷ αὐτῷ 1770 ἔτει δίδονται «γρόσια 250 τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ ἐκ τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἁγίου Σμύρνης τῶν 500 γροσίων» τῇ δὲ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως· ἔλεος τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ γρόσια 20.» (473, σελ. 207, 209, καὶ 228).

Τῷ 1771 ἔτει τῇ 6 8βρίου τὸ Κοινὸν δίδωσι τὸν φόρον «τοῦ διδασκάλου κύρ Ἀνανίου» καθὼς καὶ «τοῦ διδασκάλου κύρ Ἠλία». Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει «τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ γρόσια 20, πρῶτον μηνιαῖον Σεπτεμβρίου κατὰ τὸν συνοδικὸν διὰ γράμματος διορισμὸν [ὅπερ οὐ σώζεται ἐν τοῖς Κώδιξι], τοῦτο δὲ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν ἐλεῶν, οὐχὶ τῶν μισθῶν· καὶ κατωτέρω· «τῷ διδασκάλῳ κύρ Ἀνανίᾳ μηνιαῖα Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου ἀνὰ 20 γρόσια· «τῷ αὐτῷ μηνιαῖα Δεκεμβρίου, Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου» τοῦ 1772» (Κώδ. 473 σελ. 240, 252.)

Ἄλλ' ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἐμφανίζεται ἀποτρόπαιον χάσμα ἐν τῇ σειρᾷ τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων τοῦ Ἑθνικοῦ Ταμείου, λειπόντων εἰσεῖτι τινῶν ἐξ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν αὐθεντικόν τι περὶ τοῦ περαιτέρω βίου τοῦ διδασκάλου Ἀνανίου τοῦ Ἀντιπαρίου.

Περὶ δὲ σχολαρχῶν τῆς τοῦ Γένους Σχολῆς, οἷος Νεβανῆλ Καλλονάρης ὁ Χίος, Προκόπιος ὁ Βυζάντιος, Νικόλαος ὁ Κριτίας, Γεώργιος ὁ Βυζάντιος καὶ Γεράσιμος ὁ Βιζύης, οὗς ὁ μεσαιωνοδίφης κ. Μ. Γεδεὼν παρατάσσει κατ' ἀδιάπτωτον σειρὰν ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρονικοῖς τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, ὁρίζων μάλιστα καὶ τὰ ἔτη τῆς σχολαρχίας ἐκάστου ἀπὸ τοῦ 1749 ἔτους μέχρι τοῦ 1769, βασιζόμενος δὲ εἰς τὸν ἀπὸ Συναίου Κωνσταντίνου, εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν Σεργίου τοῦ Μακράτου, εἰς τὴν αὐτοβιογραφίαν Σαμουήλ τοῦ Κυπρίου καὶ εἰς τὰς ὑπὸ τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων χορηγουμένας αὐτῷ εἰδήσεις (ὡς λέγει αὐτολεξεῖ ἐν σελ. 155 τῶν χρονικῶν του), περὶ τοιούτων λέγω σχολαρχῶν οὐδὲ ἔχνος ἀπαντᾶ ἐν τοῖς ἄνω σημειωθεῖσι πατριαρχικοῖς κώδιξι, ἐκτὸς ἂν ὁ κ. Γεδεὼν ὁμιλῇ περὶ ἄλλων πατριαρχικῶν κωδίκων ἀλλὰ τοῦ ἀποκειμένου.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΠΑΡΙΘΜΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΠΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΑΙ ΙΔΙΑ:

ΤΟΥ ΠΡΩΤΕΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΗΣ

Μετά τὴν καταβολὴν τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου, ἧτις παρηκολοθεῖτο καὶ ὑπὸ πανηγυρικοῦ συμποσίου, προσήγον καὶ ἐστήριζον ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἑτέρους μικροτέρους λίθους, ἐκ τῶν ὁποίων τοὺς μὲν πρῶτους συνέδεον μετ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς ἀλλήλους διὰ σιδηρῶν πορπῶν, ὥς ἔστερέουν δι' ἐγγύσεως διακελυμένου μολύβδου. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐγένετο τοιοῦτοτρόπως, ὥστε πάντες οἱ ἐπὶ μέρους λίθοι τοῦ ὅλου θεμελίου τοῦ οἴκου συνεδέοντο μετὰ τοῦ ἀκρογωνιαίου, δι' ὃ καὶ ἐπ' αὐτοῦ κυρίως ἐστήριζετο ἅπαν τὸ βῆρος τῆς οἰκοδομῆς. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον πανταχοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς γίνεταί λόγος μόνον περὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τῆς οἰκοδομῆς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν· διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζεται ἀκρογωνιαίος λίθος, θεταμένος εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς γωνίας τοῦ θεμελίου τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν μόνος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, ἐφ' οὗ ἑστερέωται ἡ Ἐκκλησία καὶ αὐτῷ μόνῳ, οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀνήκει ἡ ἐξουσία ἐπὶ τῆς ὅλης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται εἰσι δευτερευούσης σημασίας λίθοι τοῦ θεμελίου λαμβάνοντες τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ δύναμιν ἐκ τῆς προσεγγίσεως καὶ τοῦ στενοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλο ὅμως κατασκευὴ ἡ οἰκοδόμημα ὕλικόν καὶ ἄλλο πνευματικόν. Ἐν τῇ πνευματικῇ οἰκοδομῇ τὸ οἰκοδομούμενον οἰκοδόμημα καὶ οἱ οἰκοδομοῦντες εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτό. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λ. χ. εἶνε θύτης καὶ θύμα, ἀρχιερεὺς καὶ θυσία, εἰς ἣν προσέφερεν ἑαυτὸς ἑαυτόν, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ «προσφέρων καὶ προσφερόμενος» ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θείας Εὐχαριστίας· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον Οὗτος εἶνε καὶ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἐξοχὴν οἰκοδόμος αὐτῆς, οἱ δὲ Ἀπόστολοι εἰσιν οἰκοδόμοι δευτερευούσης σημασίας, καὶ λίθοι ἐπὶ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ χριστιανοὶ εἰσι λίθοι, τιθέμενοι ἐπὶ τῶν ποιμένων εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς ἕτερα μέρη τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναλόγως τῆς πίστεως καὶ προθυμίας ἐκάστου· διότι ἐκ τῆς θελήσεως ἐκάστου ἡμῶν ἐξαρτᾶται τὸ νὰ ἀποτελῇ ἢ οὐχὶ μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν πολλοῖς χωρίοις τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἡ μὲν Ἐκκλησία ὀνομάζεται **σῶμα**, ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ μόνον Αὐτός, ὀνομάζεται κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας· πάντες δὲ οἱ λοιποὶ, μὴδ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων ἐξαιρουμένων, μόνον μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας (Α. Κορ. 12, 11, 12, 27. 28. Ἐφεσ. 1, 22. 4, 15. Κολ. 1, 18. 2, 10. 19). Καίτοι δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ φιλολογίᾳ ἐνίοτε ὀνομάζονται κεφαλὰι τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἐθεμελίωσαν ἢ κυβερνῶσιν, οὐχ ἥτιον ὅμως οὗτοι ἀποτελοῦσι κεφαλὰς μερικωτέρας, δευτερευούσης σημασίας, ἱσταμένας ὑπὸ τὴν μίαν καὶ μόνην κεφαλὴν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς, ναοί, οἵτινες ἔχουσιν ἓνα μόνον θόλον, μίαν μεγάλην κεφαλὴν, ἀνυψουμένην εἰς τὸ μέσον καὶ ὑπ' ἐαυτὴν τέρους τέσσαρας θολίσκους, ἐτέρας τέσσαρας μικροτέρας κεφαλὰς, αἵτινες παριστάνουσι τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι ναοί, οἵτινες ἐκτὸς τῆς μεγάλης κεφαλῆς ἔχουσι προσέτι καὶ ἄλλας δώδεκα μικροτέρας συμβολικῶς παριστανούσας τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους. Τὰ ἄνω τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ κάτω. Ἐν τοῖς κάτω ἀκρογωνιαίος λίθος εἶνε ὁ Χριστός, οἱ δὲ λοιποὶ λίθοι οἱ Ἀπόστολοι· ἐν τοῖς κάτω δὲ ἡ ὑψίστη κεφαλὴ, ὁ μέγιστος θόλος, ὁ Χριστός, αἱ δὲ μικρότεραι τοιοῦται οἱ Ἀπόστολοι. Ἐὰν δὲ παραβάλωμεν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὡς πράττει ἡ Ἀγία Γραφή, πρὸς ἀνθρώπινον σῶμα, τότε θὰ ἐννοήσωμεν ἄριστα, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτῆς κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶνε μία καὶ μόνη, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Καὶ λοιπὸν ἡ ἐρμηνεία τῶν νεωτέρων παπικῶν Θεολόγων, ὅτι δῆθεν ἐπὶ μόνου τοῦ Πέτρου, ὡς ἐπὶ θεμελίου λίθου, ὁ Χριστὸς ὑπεσχέθη νὰ ἰδρύσῃ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ ἀντιφάσκει εἰς πλείστα χωρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων μεγάλων ἐρμηνευτῶν καὶ Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡρμήνευσεν οὕτω τοὺς πρὸς τὸν Πέτρον λόγους τοῦ Κυρίου: «Σὺ εἰ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν.» Ἐκ τῶν Ἀγίων Πατέρων ἄλλοι μὲν ἡρμήνευσαν τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκοδομήσει καὶ ὠκοδόμησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐπὶ μερικωτέρου θεμελίου· διότι καὶ ὁ Πέτρος, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, ἐγένετο μέρος τοῦ θεμελίου, λίθος συσφηνωθείς πρὸς τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον Ἰησοῦν Χριστόν· οὕτως ἡρμήνευσαν ὁ Τερτυλλιανός, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας. Ἄλλοι, καὶ οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν πλειονοψηφίαν, ἡρμήνευσαν τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ὁ Κύριος ὑπεσχέθη νὰ οἰκοδομήσῃ καὶ ὠκοδόμησῃ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ Πέτρου, καλέσαντος Αὐτὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζώντος (Ματθ.

16. 16), ἐπὶ τῆς πίστεως δηλονότι εἰς Αὐτόν, ὡς εἰς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ Αὐτοῦ Αὐθις τοῦ Ἰδίου. Οὕτως ἡρμήνευσαν οὐ μόνον Ἀνατολικοὶ Πατέρες, οἱ οὖν Χρυσόστομος, ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ Θεοδώρητος καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ Δυτικοὶ ὡς ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Αὐγουστίνος.

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες δὲν ἡρμήνευσαν τοὺς πρὸς τὸν Πέτρον λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῶν νεωτέρων τοῦ παπισμοῦ θεολόγων, διότι ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν αὐτὴ θὰ ἀντέφρασκε εἰς πολλὰ χωρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἐν τοῖς ὁποίοις Αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρίσταται ἢ ὡς θεμέλιος, ἢ ὡς ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ θεμελίου τῆς Ἐκκλησίας· ἐκτὸς δὲ τοῦτο θὰ ἠναντιοῦτο τοιαύτῃ τῇ ἐρμηνείᾳ πρὸς τὴν ἱερὰν Παράδοσιν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἅγιοι Πατέρες καὶ μεγάλοι ἱεράρχαι τῆς Ἀνατολῆς πράγματι δὲν εὕρισκοντο ἐν ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν. Ζῶντες δὲ ἐν ἐποχῇ οὐ πολὺ ἀπεχούσῃ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, καλῶς ἐγίνωσκον, ὅτι καὶ οἱ ἀρχαιότατοι χριστιανοὶ ἐπίσκοποι οἱ προκατόχοι αὐτῶν δὲν ἐξηρτῶντο ἀπὸ τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης, καὶ ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος δὲν ἦτο ἡγεμὼν τῶν ἄλλων Ἀποστόλων· ἡ γνῶσις καὶ συνειδήσις αὐτῇ ἀποτελεῖ ἓνα τῶν ἰσχυροτάτων λόγων, δι' ὃν δὲν ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐρμηνεύσωσι τὸ χωρίον τοῦτο ἐναντίον τοῦ προηγηθέντος καὶ τοῦ συγχρόνου αὐτοῖς διοργανισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διουκίσεως οὕτως, ὅπως ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἤρχισαν νὰ ἐρμηνεύωσιν αὐτὸ οἱ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας θεολόγοι.

Κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ἔλαβε χώραν ἕτερον λίαν σπουδαῖον γεγονός πρὸς διαφώτισιν τοῦ ἡμετέρου ζητήματος. Τινὲς συνεβούλευσαν τὸν πρόμαχον τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Μέγαν τῶν Καισαρέων ἀρχιεπίσκοπον Βασιλείου, ὅπως, πέμψας πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ῥώμης Δάμασον τὸν ἐαυτοῦ ἀδελφὸν Γρηγόριον τὸν Νύσσης, πείσῃ αὐτὸν νὰ σπεύσῃ διὰ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους εἰς βοήθειαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ταρασσομένης τότε ὑπὸ τῆς ἀρειανῆς αἵρέσεως, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριζεν ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους Οὐάλης· ἀλλ' ὁ τῆς Καισαρείας Μέγας ἐπίσκοπος γινώσκων καλῶς ἐκ τῶν προηγηθειῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν τοὺς τῆς Ῥώμης πάπας καὶ ἰδίᾳ τὸν Δάμασον, ἔγραψε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης πρὸς τὸν πρεσβύτερον Δωρόθεον σπουδαιοτάτην τινὰ ἐπιστολὴν, εὐτυχῶς διασωθεῖσαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους λέγει· «ἐγὼ μὲν γὰρ οὔτε τοὺς συναπερχομένους αὐτῷ (τῷ Γρηγορίῳ) ὁρῶ· καὶ αὐτὸν γινώσκω παντελῶς ἄπειρον ὄντα τῶν κατὰ τὰς Ἐκκλησίας· καὶ εὐγνώμονι μὲν ἀνδρὶ αἰδέσιμον αὐτοῦ καὶ πολλοῦ ἀξίαν τὴν συντυχίαν, ὑψηλῶ δὲ καὶ μετεώρῳ, ἄνω που καθημένῳ, (τῷ πάπᾳ) καὶ διὰ τοῦτο ἀκούειν τῶν χαμῶθεν ἀλήθειαν φθεγγομένων μὴ δυναμένῳ, τί ἂν γένοιτο

ὄφελος τοῖς κοινοῖς παρὰ τῆς τοῦ τοιοῦτου ἀνδρός ὁμιλίας, ὅς ἄλλότριον ἔχει θωπείας ἀνελευθέρου τὸ ἦθος;» (Ἐπιστ. Βασ. Μ. 115, t III page 2 p. 467). Ἡ δύνατο ἄρα γε γράφων τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τῷ 375 ὁ Μέγας Βασιλεὺς νὰ ἐκφρασθῇ τοιοῦτοτρόπως περὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, ἐὰν ἐθεώρει αὐτὸν ἀναμάρτητον ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κεφαλὴν ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνώτατον ἀρχηγὸν αὐτῆς;

Ἐν τοῖς ἄχρι τοῦδε ἐρμηνεύοντες τὸ «Σὺ εἰ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ᾧδου οὐ κατισχύσουσιν» ἀπεδείξαμεν, ὅτι τοὺς λόγους τούτους τοῦ Σωτῆρος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι δῆθεν μόνον ἐπὶ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου εἶνε τεθεμελιωμένη ἡ Οἰκουμένη Ἐκκλησία· ἄλλως τε δὲ καὶ ὁ ὕγιως ἔχων φυσικὸς νοῦς δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἅπαντα ἡ Οἰκουμένη Ἐκκλησία εἶνε τεθεμελιωμένη ἐπὶ ἐνὸς θνητοῦ ἀνθρώπου. Νῦν δὲ ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐρευναν τῶν ἐφεξῆς λόγων τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν Πέτρον: «καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 16, 19, 20). Τὸ δεδεμεῖν καὶ λύειν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἶνε τὸ αὐτὸ βεβαίως πρὸς τὸ ἔχειν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο εἶνε ἀληθές, τότε τὸ ὑποσχεθὲν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τὸν Πέτρον ἐπηγγέλθη καὶ ἐδόθη ἐν ἄλλῃ τινὶ εὐκαιρίᾳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐξίσου οὐ μόνον καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτῶν ἐπισκόποις.

Ὡς ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων γίνεται δῆλον ὁ λίγον μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην τὴν δοθεῖσαν τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ περὶ τῆς παροχῆς αὐτῷ τῶν κλειδῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετεμορφώθη ἐνώπιον μόνου τοῦ Πέτρου καὶ ἐτέρων δύο μαθητῶν, τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου· εἶτα δὲ διέταξε τῷ Πέτρῳ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς συλλογεῖς τῶν φόρων ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου στατῆρα θαυμασίῳ τινὶ τρόπῳ εὐρεθέντα ἐν τῷ στόματι τοῦ πρώτου συλληφέντος ἰχθύος. Οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι ἰδόντες τὴν δειχθεῖσαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τῷ Πέτρῳ ὡς καὶ τῷ Ἰωάννῃ καὶ Ἰακώβῳ ἐξαιρετικὴν προτίμησιν προσελθόντες ἠρώτησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν περὶ τοῦ αἰς μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Κατὰ τὴν λίαν ὁμῶς κατὰλληλον ταύτην στιγμήν, καθ' ἣν τὸ περὶ πρωτείων ζήτημα ἀμέσως καὶ ἄνευ περιστροφῶν ἐτέθη ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων ἐπὶ τοῦ τάπητος τῶν συζητήσεων, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ὑπέδειξε τὸν Πέτρον, ὡς ἀρχηγὸν καὶ κεφαλὴν αὐτῶν, ὡς ἐξάπαντος θὰ ἐπραττεν ἐὰν εἶχε προορίσῃ δι' αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καλέσας παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῷ

μέσῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ εἶπεν, «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἐπιστραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτόν, ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 18, 3, 4)· συνεχίζων δὲ τὸν λόγον αὐτοῦ διεκήρυξεν, ὅτι ἡ πραγματικὴ ἐξουσία ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντι ἐπὶ γῆς βασιλείῳ τῆς χάριτος μέλλει νὰ ἀνήκῃ οὐχὶ εἰς ἓν πρόσωπον, ἀλλ' εἰς ἅπασαν τῆς Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιμένας καὶ προεστώτας αὐτῆς. «Ἐὰν ἀμαρτήσῃ εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μετὰξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. Ἐὰν δὲ παρκαούσῃ αὐτῶν, εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρκαούσῃ, ἔστω σοι ὡς περὶ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντός πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Οὐ γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18, 15—20). Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου εἰς τὸ αἰς μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ἀπάντησις καθορίζουσα ἅπαν τὸ κυβερνητικὸν σύστημα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν σαφῶς ἐξήγεται ὅτι ἡ κατὰ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διακυβέρνησις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἡ **δυναδικία**. Κατ' ἀρχὰς συνέρχονται ὀλίγοι· ἐὰν δὲ ἡ συνάθροισις αὐτῶν ἀποδειχθῇ μὴ ἐπαρκής, συνέρχεται ἅπαντα ἡ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία· ἐν μεγάλῃ δὲ ἀνάγκῃ καὶ ἅπαντα ἡ οἰκουμένη Ἐκκλησία διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Σημειωτέον, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐδόθη οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς πνευματικὰ χαρίσματα ἔχοντας καὶ ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' εἰς μόνον τοὺς Ἀποστόλους, κατ' ἀκόλουθον δὲ λόγον καὶ παρ' ἡμῖν εἰς μόνους τοὺς διαδόχους αὐτῶν, τοὺς ἐπισκόπους, ἀνήκει τοῦτο. Πᾶν, ὅπερ δὲν συμφωνοῦσι νὰ παραδεχθῶσιν οἱ τελευταῖοι οὗτοι, δὲν δύνανται νὰ παραδεχθῶσι καὶ τὰ κατώτερα αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μέλη, οἱ ἱερεῖς δηλονότι, διάκονοι καὶ λαῖκοι. Τὰ κατώτερα ταῦτα μέλη ἔχουσι μᾶλλον συμβουλευτικὴν ψῆφον, ἢ δὲ λύσις ἐκάστης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως ἢ ἡ διεκπεραίωσις αὐτῆς ἀνάγκη νὰ ἀφίηται εἰς μόνους τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους αὐτῶν, τοὺς ἐπισκόπους. Ὁ Κύριος ἡμῶν εἰπὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν (οὐχὶ δὲ πᾶσιν)· ὅσα ἐὰν δήσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ», διὰ τῶν λόγων τού-

των σαφώς ἐδήλωσεν, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶνε ἀνώτερος τῶν ἄλλων Ἀποστόλων κατὰ τὴν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν· διότι καὶ αὐτοῖς διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων ὑπισχνεῖται πᾶν, ὅτι προλαβόντως ὑπεσχέθη τῷ Πέτρῳ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιβεβαίωσι καὶ τὸ γεγονός, ὅτε μετὰ τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ ὁ Κύριος πραγματικῶς ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην οὐχὶ τῷ Πέτρῳ μόνῳ ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς Ἀποστόλοις. Ἐμφανισθεῖς δηλονότι τὴν πρώτην ἡμέραν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ τοῖς μαθηταῖς εἶπεν αὐτοῖς: « Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ἐμὰς »· εἶτα δὲ ἐμφυσήσας λέγει αὐτοῖς: « Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἃν τινα ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἃν τινα κρατῆτε κεκράτηται » (Ἰω. 20, 21—23). Ἀλλ' ὅπως οἱ Ἀπόστολοι, οὕτω καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ ποιῶνται χρῆσιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ταύτης οὐχὶ ἰδίᾳ κατ' ἄτομα, ἀλλὰ πρὸς λύσιν τῶν σπουδαιωτέρων ζητημάτων νὰ συνέρχωνται εἰς κοινὰς συνδιασκέψεις, νὰ συγκαλῶσι τ. ἑ. συνόδους. Καθ' ὅσον ἐν τῷ συστήματι τῆς συνοδικῆς διακυβερνήσεως ὡς μόνη κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας μένει πάντοτε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸς Ἀνάληψιν Αὐτοῦ διαρκῶς παρίσταται ἀοράτως ἐν μέσῳ τῶν συναθροισζομένων ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, ὡς οὐχὶ ἀπαξ ἐπηγγείλατο τοῦτο τοῖς Μαθηταῖς Αὐτοῦ (Ματθ. 18, 20. 28, 20).

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν καὶ θέλησιν τοῦ Κυρίου οἱ ἱεροὶ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸς Ἀνάληψιν τοῦ διδασκάλου αὐτῶν τὰς μᾶλλον σπουδαίας ὑποθέσεις ἔλυνον συνεχόμενοι εἰς συνόδους, ἐν ταῖς ὁποῖαις ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐμφανίζεται μόνον ὡς ὁ πρῶτος, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, κεκτημένος μόνον πρεσβεῖα τιμῆς· δι' ὃ καὶ συχνάκις κατήρχετο τῆς διεξαγωγῆς ἀπλῶς τῶν υποθέσεων. Ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἀναγινώσκωμεν, ὅτι ὀλίγας μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἡμέρας ὁ Ἀπόστολος Πέτρος λαθὼν τὴν πρωτοβουλίαν προέτεινεν εἰς πᾶσαν τὴν συνάθροισιν τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἐν τῷ ὑπερώῳ τῆς Σιών εὐρισκομένων, νὰ ἐκλέξωσιν ἄλλον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ ἐκπεσόντος τοῦ Ἀποστολικῷ ἀξιώματος προδότου Ἰούδα· πάντες δὲ συσχεθέντες ἐξέλεξαν δύο, τὸν Ἰούστον καὶ τὸν Ματθίαν, τὴν ἐπικύρωσιν δὲ ἐνός τούτων ἐν τῷ Ἀποστολικῷ ἀξιώματι ἀφῆκαν οὐχὶ εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλ' εἰς Αὐτὸν τὸν Κύριον, ὑπὸ τοῦ Ὁποίου καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι ἐξελέγησαν. Μετὰ θερμὴν δὲ προσευχὴν ἔδωκαν κλήρους καὶ ἔπεσε, λέγουσιν αἱ Πράξεις, ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν (Κεφ. Α. 26).

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου ἔτι χρόνου ἐνεφανίσθη ἡ ἀνάγκη ἐκλογῆς διακόνων πρὸς ὑπηρεσίαν ἐν ταῖς κοιναῖς τῶν Χριστιανῶν τραπέζαις, αἵτινες ἐτελοῦντο μετὰ τὴν μετέληψιν τῶν Ἀγίων Μυστηρίων. Τῇ προτάσει λοιπὸν τῶν Ἀποστόλων οἱ Χριστιανοὶ ἐξελέ-

ξαντο ἑπτὰ ἄνδρες, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐπεκύρωσαν τὴν ἐκλογὴν ταύτην διὰ τῆς ἰδίᾳς ὁμοφωνίας καὶ συγκαταθέσεως· εἶτα δὲ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες αὐτοῖς τὰς χεῖρας καθιέρωσαν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον τῆς διακονίας (Πράξ. κεφ. 6). Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην οὐδεμία ἰδιαιτέρα μνεία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου γίνεται, ἀλλὰ ἀπλῶς καὶ γενικῶς λόγος περὶ πάντων τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Ἀπόστολοι προέτειναν τὴν ἐκλογὴν, οἱ Ἀπόστολοι ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἐκλεγέντων, οἱ Ἀπόστολοι κατέστησαν τοὺς διακόνους ἐπὶ τῆς χρείας ἐκείνης.

Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀπόστολοι μαθόντες, ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ διακόνων, ὁ Φίλιππος, ἐβάπτισε μὲν πολλοὺς τῶν Σαμαρειτῶν, μὴ ἔχων ὁμῶς ἀνώτερον βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης· δὲν ἡδυνήθη νὰ παράσχῃ αὐτοῖς διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔπεμψαν εἰς τὴν Σαμαρείαν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· οὗτοι δὲ ἐλθόντες καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν νεοφωτίστων, καὶ κατήλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οἱ Ἀπόστολοι λοιπὸν τ. ἑ. ἡ πρώτη ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, κατὰ κοινὴν συμφωνίαν ἔπεμψαν εἰς τὴν Σαμαρείαν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· ἐν δὲ τῇ νεοφωτίστῳ ἐκείνῃ χώρᾳ τόσον ὁ Πέτρος ὅσον καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπιβάλλουσι τὰς χεῖρας καὶ ἀμφότεροι ἐξ ἴσου καταβιβάζουσι τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου βαπτισθέντων· διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τούτου καὶ ἐκείνου οὐδεμία ὑπάρχει.

Δεκαοκτὼ ἔτη μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου συνεπεία τοῦ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐμφανισθέντος ζητήματος περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Χριστιανισμοῦ παραδοχῆς τῶν ἐθνικῶν· τῶν μὲν Φαρισαϊζόντων Χριστιανῶν ὑποστηρίζοντων, « ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως » (Πράξ. 15, 5), τοῦ δὲ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῆς ὀρθοφρονούσης μερίδος δι' ὑσχυριζομένων, ὅτι πρέπει ἀμέσως νὰ βαπτίζωσιν αὐτοὺς ἄνευ περιτομῆς· συγκαλεῖται μεγάλη σύνοδος τῶν Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν τῇ ὁποίᾳ μετὰ μακρὰς συσκέψεις ἀπεφασίσθη, ὅπως δέχωνται τοὺς ἐξ ἐθνῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄνευ περιτομῆς· ἡ δὲ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανούς ἡ περικλείουσα τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐγγράφη ἐκ μέρους οὐχὶ καὶ πάλιν τοῦ Πέτρου, ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀπάσης τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας. « Ἐδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπ' ἀναγκῆς τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας » (Πράξ. 15, 28. 29).

Ἐν γένει δὲ οὐ μόνον οὐδαμοῦ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπαντᾷ ἡ προσηγορία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου

«ὡς ἡγεμόνος τῶν Ἀποστόλων», ἀντιπροσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁρατῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις γίνεται λόγος περὶ τῶν Ἀποστόλων ὡς ἴσων πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν, καίτοι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ἀπῆλθον συνεπεία τῶν ἱκανοτήτων καὶ λοιπῶν προσωπικῶν αὐτῶν προσόντων ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους ἰδιαιτέρων τινῶν προνομίων. Πρὸς τὸν Ἰωάννην λ. χ. γινώσκουμεν, ὅτι ὁ Κύριος ἐτρεφεν ἰδιαιτέραν ἀγάπην. Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ἡ παραδοχὴ τοῦ πρωτείου τοῦ Ῥώμης, ὡς ἐννοοῦσιν αὐτὸ οἱ παπισταί, φέρει εἰς πολλὰ ἄτοπα καὶ βλάβηματα συμπεράσματα· διότι ἐὰν παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ παρέδωκε τὴν ἐπὶ τῆς ὅλης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας κυριαρχίαν τῷ τῆς Ῥώμης ἐπισκόπῳ, θὰ παραδεχθῶμεν κατ' ἀνάγκην, ὅτι καὶ οἱ ζῶντες μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πέτρου Ἀπόστολοι ὑπετάσσοντο εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ, τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης. Ἐπειδὴ δὲ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἔζησε μετὰ τὴν τοῦ Πέτρου τελευτὴν ὑπὲρ τὰ τριάντα ἔτη, ἄρα ὁ Ἀπόστολος οὗτος τῆς ἀγάπης ἐπὶ τόσον μέγα χρονικὸν διάστημα εὕρισκετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν πρώτων παπῶν, Λίνου, Ἀνακλήτου καὶ Κλήμεντος!! Ἐπίσης ἐκ τῆς παραδοχῆς τῆς αὐτῆς βλασφημίου καινοτομίας τῶν παπιστῶν ἐξάγεται, ὅτι εἰς πάσας κατὰ τὴν ἐξουσίαν εἶνε ἀνώτερος οὐ μόνον τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου, ὅστις ὁμολογουμένως δὲν ἐξήσκει τοιαύτην ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας (Πραξ. 13, 46. Ρωμ. 11, 13. Γαλάτ. 2, 7) ὅποιαν ἀποδίδει ἑαυτῷ ὁ τῆς Ῥώμης πάπας, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἑνδεκα Ἀποστόλων ὁμοῦ λαμβανομένων.

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν ἐτι ἄπαξ εἰς τὸ ὑπὸ ἔρευναν χωρίον τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἐκ τούτου ἐπίσης ἀμέσως ἐξάγεται, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀπ' οὗ ὅμως οὗτος ἐξ ὀνόματος πάντων τῶν Ἀποστόλων ἀποκριθεὶς ὁμολόγησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Μεσσίαν καὶ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καθ' ὅσον ὅτε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης ὁμολογίας τοῦ Πέτρου ἀποτεινόμενος πρὸς πάντας τοὺς μαθητάς Αὐτοῦ εἶπε τὸ «*Υμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;*» Τότε ὁ πάντοτε θερμὸς καὶ πρόθυμος Πέτρος ἀπαντῶν, βεβαίως ἐκ προσώπου πάντων, ἀφοῦ εἰς πάντας ἀπηυθύνετο ἡ ἐρώτησις, εἶπε τὸ «*Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.*» Ἐκ τῆς συναφείας λοιπὸν τοῦ λόγου ἐξάγεται, ὅτι καὶ ἡ ἐπαγγελία ἡ δοθείσα τῷ Πέτρῳ, ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐδόθη καὶ εἰς πάντας τοὺς Ἀποστόλους· εἰς πάντας λοιπὸν καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐδόθη ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὸν διατυπώσαντα τὴν ὁμολογίαν Πέτρον. Ἄλλο πρᾶγμα, ἐὰν οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἐθεώρουν ἄχρι τῆς

στιγμῆς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· ἀναντιρρόητως ὅμως ἐπίστευον εἰς αὐτὸν ὡς εἰς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Βαρθολομαῖος (=υἱὸς Θεολομαίου), ὢν ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Ναθαναήλ, ὀλίγον μετὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατ' αὐτὴν τὴν ἐγγραφὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, πολὺ ἐνωρίτερον δηλονότι τοῦ Πέτρου, ὁμολόγησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπίσης βασιλέα καὶ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ὁ Ἰησοῦς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, εἶπε τῷ ἀδόλῳ Ἰσραηλίτῃ Ναθαναήλ τὰ ἐξῆς: «*Ὅτι εἶπόν σοι, εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψει. Καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμήν· λέγω Ὑμῖν· ἀπ' ἄρτι ὤψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγρότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*» (Ἰω. 1, 49—52). Εἰς τῇ μέρει Καισαρείας τῆς Φιλίππου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπηύθυνε πρὸς πάντας τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐρώτησιν «*τίνα με λέγετε εἶναι;*» ἐπειδὴ δὲ ὁ Πέτρος ἀπήντησεν ἐκ προσώπου πάντων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπαγγελία ἐδόθη τῷ Πέτρῳ καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εἰς πάντας ἐκείνους, ἐκ προσώπου τῶν ὁποίων ἀπήντησεν. Ἡ ἀλήθεια αὕτη σαφεστέρᾳ καθίσταται ἐκ τῶν συμβάντων ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Ἐνταῦθα μόνος ὁ Ναθαναήλ ἐπίσης ὁμολόγησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὁμολογία αὕτη ἐγένετο ἐπὶ παρούσῃ καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, οὔτινες διὰ τῆς σιωπῆς των παρεδέχθησαν αὐτήν, διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἀποτείνεται καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους. «*Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμήν· ἀμήν· λέγω Ὑμῖν ἀπ' ἄρτι ὤψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγρότα*» κ. τ. λ. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τὸ Εὐαγγέλιον τῆς λαμπρᾶς ὁμολογίας τῆς πίστεως τοῦ Ναθαναήλ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκφωνεῖ εἰς ἐπήκοον πάντων τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, μὴ θεωροῦσα αὐτὴν ὑποδεστέραν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως τοῦ Πέτρου. Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων πατέρων, ὁ Ἱερομάρτυς Εἰρηναῖος ἐπίσκοπος Λουγδούνων (Λυών), ἀκμάσας κατὰ τὴν δευτέραν ἑκατονταετηρίδα, περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης λόγον ποιούμενος λέγει, ὅτι ὅπως ὁ Πέτρος, οὕτω καὶ ὁ Ναθαναήλ ἐδιδάχθη ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς νὰ ὁμολογῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. (Κατὰ αἵρεσ. βιβ. III κεφ. XI. §. 6).

Πρῶτος, ὅστις συμφώνως πρὸς τὰς προφητείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὠνόμασε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, εἶνε ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὁ εὐαγγελιστὴς τῇ Παναγίᾳ Παρθένῳ Μαρίᾳ τὴν σύλληψιν Αὐτοῦ (Λουκ. 1, 35). Παναγρικῶς δὲ καὶ εἰς ἐπήκοον πάντων ὠνόμασεν Αὐτὸν ἴδιον Υἱὸν Αὐτὸς ὁ Οὐράνιος Πατήρ, ὅταν, βηπτιζομένου τοῦ Σωτῆρος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἠκούσθη φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα: «*Οὗτός*

ἐστὶν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα». Τὴν φωνὴν ταύτην μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχων πάντοτε περιβομβοῦσαν τὰ ὦτα αὐτοῦ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης μετὰ παύσεως ἐμαρτύρει ἐνώπιον πάντων τῶν προσερχομένων αὐτῷ, «ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. 1,34)· ὑπὸ τῆς μαρτυρίας δὲ ταύτης παροτρυνθέντες δύο ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀνδρέας ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. Ὡστε πολὺ πρὸ τῆς ὁμολογίας τοῦ Πέτρου ἦτο γνωστός τοῖς Ἀποστόλοις ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Ἐκ τῶν ἤδη περὶ παπικῆς Ἐκκλησίας λεχθέντων φυσικῶς καὶ ἀδιόστως ἐξάγεται πρῶτον, ὅτι αὐτὴ παρὰ τὴν πληθὺν τῶν μελῶν αὐτῆς δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ἀποτελῇ γνήσιον μέρος τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐνεκασπουδαιοτάτων πλανῶν καὶ ἀσυγγνώστων καινοτομιῶν, δι' ὧν ἐπεσκότισε καὶ παρεμόρφωσε τὴν τε διδασκαλίαν τῆς πίστεως, τὸ ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα καὶ τὴν ἔννοιαν, τὴν τέλεσιν καὶ τὸν τρόπον τῆς μεταδόσεως τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως· καὶ δεύτερον, ὅτι διατυμπανιζόμενον κοσμικὸν πρωτεῖον τοῦ Ῥώμης, καταπολεμεῖται τόσον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὡς ξένον καὶ ἀλλότριον τοῦ βασιλείου τῆς χάριτος καὶ τῆς υἰοθεσίας καὶ ἀντιφάσκον πρὸς αὐτὸ τὸ τῆς ἐλευθερίας πνεῦμα, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸν ἐλευθέραν ἄπασαν τὴν κτίσιν κηρύξαντα καὶ υἱοῦ φωτὸς ἡμᾶς ἀναδείξαντα Χριστιανισμόν.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ΖΗΤΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

ὑπὸ

Ἀλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου

Δοσίθεος ὁ ἱερὸς πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ συγγράμματι ἱστορία τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων Βιβλ. Η'. Κεφ. Ε' σελ. 783 ἀναφέρει «ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου Κομνηνοῦ διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους τοῦ Δούκα Λογγεβαρδίας Ρομπέρτου, χρείας οὔτης χρημάτων, ἔλαβον ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ἐπὶ Ἡρῆκλειου ἀργυρᾶ τινὰ καὶ χρυσᾶ μετὰ ὑποσχέσεως τοῦ ἀποδοῦναι αὐτὰ πάλιν. Ὁ δὲ Χαλκηδόνος Μητροπολίτης Λέων, ἐνάρετος, ἀλλ' ἀγράμματος καὶ προπέτης ἐκβάλλων τὸ ἀργύριον καὶ χρυσίον, ὅπερ ἦν εἰς τὰς πόρτας τῶν Χαλκοπρατείων, ἔρρι-

πτεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀτάκτως, ἀπαυθαδιαζόμενος εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, μὴ γινώσκων λόγον οἰκονομίας καὶ ἀκριβείας, καὶ προσέτι τὸν λόγον τῶν κειμηλίων. Ἐλθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ πολέμου, ἐποίησε τὰ ὅμοια· ἀθροίσαντος δὲ τοῦ βασιλέως Σύνοδον περὶ τῶν ληφθέντων ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ Λέων ἔτι γε ἔλεγεν εἰς τὴν Σύνοδον, ὅτι, ἡμεῖς λατρευτικῶς, καὶ οὐχὶ σχετικῶς προσκυνοῦμεν τὰς εἰκόνας, ὑπ' ἀγροικίας καὶ ἀμαθίας κακῶς καὶ λέγων καὶ φρονῶν· ὅθεν μὴ παραιτούμενος ἀσχημονεῖν, ἐξορίζεται εἰς Σωζόπολιν» Ἰωάννης ὁ Ζωναρῆς (Βιβλ. XXIII) λέγει ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς: «Ἐντεῦθεν (ἐνεκα τῶν πολέμων) ὁ βασιλεὺς ἀναλωμάτων δεόμενος, τρόπους ἀποτροπαίους συλλογῆς χρημάτων ἐξεύρισκε, καὶ ὀφειλὰς ἀδίκους εἰσῆγον κατὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ ἐπ' αὐτῷ τεταγμένοι, καὶ ἀφῆρουντο τὰς οἰκείας οὐσίας, οἱ μὴδὲν δικαίως ὀφείλοντες. Ἐντεῦθεν ἀπογραφεῖς πανταχοῦ, τῶν ἐν ἀγροῖς καὶ χωρίοις διαφερουσῶν τοῖς ὑπηκόοις ἐστέλλοντο κτήσεων, καὶ τὰ καινὰ ὀνομάτων ἐπινενόητο, τὰ ὑπέρτιμα λέγων καὶ τὰ ὑπέρπλεα, καὶ ἄλλοτε ἄλλοι τρόποι ἐπηρειῶν κατὰ τῶν ὑπηκόων εἰσῆγοντο, καὶ ἱερὰ δ' ἀφῆρηντο ἐκ θείων ναῶν.

Ἄννα δὲ ἡ Κομνηνὴ ὑπεραπολογουμένη τοῦ γεννήτορός της ἀφηγεῖται τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονός· οὕτω: «... οἱ δὲ ἐν ἀμηχανίᾳ γεγονότες, καὶ πολλοὺς λογισμοὺς ἀνελίξαντες ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ, ἐπεὶ καὶ τὸν Ρομπέρτον αὐθις ὀπλιζόμενον μεμαθήκεσαν μὴ ἔχοντες ὅ,τι καὶ δρᾶσαιεν, εἰς τοὺς πάλαι κειμένους νόμους καὶ τοὺς κανόνας περὶ τῆς τῶν ἱερῶν ἐκποιήσεως ἀπέβλεψαν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων εὐρηκότες, ὅτι περ ἐπ' ἀναρρύσει αἰχμαλώτων, τὰ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἔξεστιν ἐκποιεῖσθαι. Ἐώρων δὲ ὅτι καὶ τῶν χριστιανῶν ὅσοι περὶ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τὴν βαρβαρικὴν ἐτέλουν χεῖρα, ὀλίγ' ἄττα τῶν πάλαι ἡργηκώτων ἱερῶν καὶ καταλελυμένων, ὡς εἰς μηδεμίαν χρεῖαν συντελοῦντα, ἀλλ' ἀφορμὴ μόνον ἱεροσυλίας καὶ ἀσεβείας ἅμα τοῖς πολλοῖς παρεχόμενα, ὡς ὕλην χαράγματος εἰς μισθὸν τοῖς στρατιώταις καὶ συμμάχοις τὰ τοιαῦτα χρηματίσαι ἐσκέψαντο. Τούτου οὖν συνδόξαντος ἀνέρχεται ὁ σεβαστοκράτωρ Ἰσαάκιος εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ μέγα τέμενος τὴν Σύνοδον ἐκκλησιάσας, καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαν πλήρωμα. Θεασάμενοι δὲ τοῦτον οἱ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐπ' Ἐκκλησίας ὧς συνεδριάζοντες Πατριάρχῃ¹ ἑκθαμβοὶ γεγονότες, ἡ-

1. Εὐστρατίῳ 1084—84. Πατριάρχ· πίνακες Μ. Γεδεών σελ. 336.

ρώτων ὅτου χάριν παρεγένετο· ὁ δὲ λέξων ἤκω τί πρὸς ἡμᾶς, χρήσιμον τῇ βιαίᾳ τῶν πραγμάτων παρεμπτώσει καὶ σωστικὸν τοῦ στρατοῦ, ἅμα δὲ καὶ τοὺς περὶ τῶν μὴ χρησιμεύοντων ἱερῶν κανόνας ἀπεστομάτιζε· καὶ πολλὰ περὶ τούτων δημηγορήσας, ἀναγκάζομαι φησὶν, ἀναγκάζειν οὓς οὐ βούλομαι ἀναγκάζειν, καὶ γενναίους προτιθέμενος λογισμούς, ἐδόκει τάχα πείθειν τοὺς πλείονας· ὁ δὲ γε Μεταξῆς ἀντέτεινεν ἀνθυποποράς τινας εὐλόγους εἰσαγαγῶν ἀποσκώπτων ἅμα καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰσαάκιον, ἀλλ' ὅμως τὰ δεδογμένα ἐκράτει. Τοῦτο ὕλη μεγίστης κατηγορίας τοῖς βασιλεῦσιν ἐγένετο· οὐκ ὀκνῶ γὰρ καὶ τὸν Ἰσαάκιον ἀπόρφυρον βασιλέα κατονομάζειν, οὐ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι καιροῦ διαρκέσασα· καὶ γὰρ ἀρχιερεῖς τις τηνικαῦτα Χαλκηδόνος Λέων προὔκθητο, οὐ τῶν πάνυ σοφῶν καὶ λογίων, ἀρετῆς δὲ ἐπιμεμελημένος, τὸ δὲ ἦθος αὐτῷ σκληρόν καὶ ἀπόκροτον· οὗτος οὖν τῶν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις πυλῶν, ἀφαιρουμένους τοῦ ἐπικειμένου αὐταῖς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, εἰς τὸ μέσον εἰσδύς ἐπαρρησιάζετο, μηδὲν ἢ οἰκονομίας ἢ τῶν περὶ τῶν ἱερῶν κειμηλίων νόμων ἐπαισθανόμενος, ὑβριστικώτερον δὲ καὶ οἷον εἰπεῖν ἀτακτότερον τῷ τηνικαῦτα κρατοῦντι προσεφέρετο, ὁσάκις εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανήει, τῇ ἀνεξικακίᾳ ἐκείνου καὶ τῇ φιλάνθρωπᾳ καταχρώμενος, καὶ ὀπηνῆκα μὲν τὰ πρῶτα κατὰ τοῦ Ρομπέρτου ὁ αὐτοκράτωρ τῆς βασιλίδος πόλεως ἐξήει, Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος καὶ αὐταδέλφου αὐτοῦ, μετὰ τῆς κοινῆς γνώμης, ὅθεν δῆποτε συμποριζομένου χρήματα, μετὰ τῶν νόμων ἅμα καὶ τοῦ δικαίου, εἰς θυμὸν ἐκίνει τὸν ρηθέντα ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως ἀναισχυντώτερον αὐτῷ προσφερόμενος. Ὡς δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, πολλάκις μὲν ἡττηθεὶς καὶ μυριάκις αὐτὸς κατατολήσας τῶν Κελτῶν, Θεοῦ νεύσει νικηφόρος καὶ στεφανίτης ἐπανεληλύθει, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἄλλο νέφος ἐχθρῶν τοὺς Σκύθας φημὶ κατ' αὐτοῦ ἐξορμῶν ἤδη μεμαθήκει, καὶ διὰ τοῦτο ἡ συλλογὴ τῶν χρημάτων, καὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ μεγαλοπόλει ἐνδημοῦντος ἐφ' ὁμοίαις αἰτίαις ἐσπουδάζετο, ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ἀναιδέστερον προσέπεισε τῷ αὐτοκράτορι, καὶ συζητήσεως ἐντεῦθεν πολλῆς περὶ τῶν ἱερῶν γενομένης, λατρευτικῶς μὲν οὐ σχετικῶς δὲ προσκυνεῖσθαι τὰς ἁγίας εἰκόνας παρ' ἡμῶν ἐδογματίζεν. Ἐν τισὶ μὲν εὐλόγως καὶ κανονικῶς ἅμα ἐνιστάμενος. Ἐν τισὶ δὲ καὶ οὐκ ὀρθῶς δογματίζων οὐκ οἶδα εἴτε δι' ἔριν, καὶ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέχθειαν τοῦτο πεποιθώς, εἴτε δι' ἄγνοιαν· ἐξακριβοῦν γὰρ ἀσφαλῶς τὸν λόγον οὐκ εἶχεν, ὅτι λογικῆς

μαθήσεως ἀμέτοχος ὑπῆρχε παντάπασι. Ὡς δ' ἐπὶ πλέον πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐθρασύνετο, χαιρεκάκοις ἀνδράσι πειθόμενος, ὅποιοι πολλοὶ τότε ὑπῆρχον τοῦ πολιτεύματος, εἰς τοῦτο παρανυττόμενος, καὶ πρὸς ὕβρεις καὶ βλασφημίας ἀκαίρους ἐτρέπετο· καὶ ταῦτα παρακαλοῦντος αὐτὸν τοῦ βασιλέως μεταβαλεῖν τὴν περὶ τῶν εἰκόνων γνώμην, ἔτι δὲ καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀποσχέσθαι ἀπεχθείας ὑπισχνουμένου ἅμα καὶ τὰ ἱερὰ ταῖς ἁγίαις Ἐκκλησίαις λαμπρότερα ἀποδοῦναι, καὶ πᾶν ὅ,τι δέοι ποιεῖν πρὸς διόρθωσιν, καὶ ἤδη καὶ διωρθωμένου παρὰ τῶν ἐλλογικωτέρων τότε τῆς Συνόδου, οὓς οἱ τὰ τοῦ Χαλκηδόνος μέρει προσκείμενοι, κόλακας ἐκάλουν, καθαιρέσει κατεδικάζετο¹. Ὡς δὲ μηδὲν ὑποπτήσων οὐδόλως ἡρέμει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς συνετάραττε τὴν Ἐκκλησίαν, οὐκ ἄγει φρατρίαν συνεπαγόμενος, ὡς ἄτακτος ἦν πάντα καὶ ἀδιόρθωτος μετὰ πολλῶν ἐνιαυτῶν παρέλευσιν πάντες ὁμοῦ τοῦ ἀνδρὸς κατεψηφίσαντο, κέντεθθεν ὑπερορίαν καταδικάζεται, καὶ δέχεται τοῦτον ἢ περὶ τὸν Πόντον Σωζόπολιν, παντοίας προνοίας καὶ θεραπείας βασιλικῆς ἀξιούμενον, καὶ οὐδαμῶς χρᾶσθαι τούτοις ἐβούλετο, ὕστερον, δι' ἣν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἔτρεφε μῆνιν ὡς εἰκε.

Καίτοι ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ὑπισχνεῖτο ἀποδοῦναι λαμπρότερα τὰ ἱερὰ ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις ὅσα παρέλαβα, ἐπικαλούμενος δὲ τοῦ παναγίου Θεοῦ τὸ ἔλεος καὶ τὴν σωστικωτάτην ἀντίληψιν, καὶ ἐκ βαθέων καρδίας ἐβεδάκτου τοῦ ἀφίστασθαι ἐφεξῆς ἄψασθαι τι τῶν ἱερῶν, κἂν πᾶσα ἀνάγκη αὐτὸν πρὸς τοῦτο καλῇ, γρεωστεῖν δὲ καὶ τὰ προαναληφθέντα κατατιθέμενος (ἀνάγνωθι χρυσόβουλον Ἀλεξίου Κομνηνοῦ «περὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τοῦ μὴ ἄλλοτε ποτε ταῦτα κοινωθῆναι» γεγεννημένα κατὰ αὐγουστον μῆνα τῆς Ε'. Ἰνδ. τοῦ σφζ' = 1082. Σύνταγμα Ι. Κανόνων τόμ. Ε' σελ. 281)· οὐχ ἦττον τὸ σκάνδαλον ἐξηκολούθει διατράπτων βασιλείαν καὶ Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν δύο πατριαρχῶν Εὐστρατίου καὶ Νικολάου ὑφ' οὗ καὶ ἡ καθαιρέσις τοῦ Χαλκηδόνος ἐξεδόθη, καθόσον τὸ ζήτημα ἐλάμβανε διαστάσεις ὡς ὑποπεσὼν εἰς δογματικὰς συζητήσεις καὶ σχίσματα προκαλοῦν.

Καὶ τὸ μὲν ἱστορικὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τού-

1. Ἐξεδόθη ὑπὸ Ἰω. Σακκελίωνος ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ Χαλκηδόνος ἐκείνου γεγονὸς σημεῖωμα τοῦ αἰοδίου βασιλέως Κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. ἐν τῷ Β' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἀθήνησι Γαλλικῆς Σχολῆς σελ. 102—128.

του ζητήματος οὕτως ἔχει: Ἐπειδὴ δὲ σχετικὰ τούτου κείμενα εὐτυχῶς διεσώθησαν ἐν Λαυριωτικῷ τεύχει, οὗτινος ἀναγραφὴν ἐδημοσίευσεν διὰ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἔτος Β' τεύχος 15 1887· καὶ τὰ ὁποῖα εἰσὶν ἀνέκδοτα¹ δημοσιεύω ταῦτα διὰ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» δι' ὧν ἐμφαίνονται αἱ προκληθεῖσαι συζητήσεις, καὶ πεπαρουσιασμένας προτροπὰς τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰωάννου, καὶ λοιπὰ οἰοῦναι συμπληροῦντα τὸ ιστορικὸν τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα καὶ τὰ ὁποῖα εἰσὶ ταῦτα:

1. Τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Κυρίου Ἰωάννου. Λόγος εἰς τὸν βασιλέα Κύριον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν.

2. τοῦ αὐτοῦ συμβουλὴ πρὸς τοὺς βασιλεῖς.

Σημ. οἱ περὶ τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας γράψαντες ἀριθμοῦσιν ἑβδομὸν καὶ ἀναχθέντα εἰς τὸν θρόνον τῷ 1090 ἐφ' οὗ ἐάλω ἡ Ἀντιόχεια ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων τῷ 1099 ἔτει.

Γ. Τὸ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας ὄραμα.

Δ. τοῦ Εὐχαΐτων. Ἰσαακίω. Ἐπιστολή.

Ε. Νικολάου τοῦ Ἀδριανουπόλεως. Λέοντι τῷ ἀπὸ Χαλκηδόνος.

ΣΤ. Λέοντος τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος. Νικολάου Ἀδριανουπόλεως.

Ζ. Χρήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων ὡς παρήγαγεν Ἰσαάκιος σεβαστοκράτωρ, δι' ὧν ἐλέγχονται τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος σφάλματα.

Η. Λόγος ἀντιρρητικὸς περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Θ. Ἐκλογὴ περὶ τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως.

Ι. Τοῦ μακαριωτάτου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος πρὸς τὸν βασιλέα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν ἐπιστολή.

ΙΑ. τοῦ αὐτοῦ Χαλκηδόνος Λέοντος ἐπιστολή πρὸς τὴν πενθεράν Ἄνναν τὴν πρωτοβεστιάρισαν.

1. Ζητήσας πληροφορίας περὶ τῶν κειμένων τούτων ἀπὸ τὸν ἐν Μονάχῳ πολυσέβαστον καθηγητὴν Κ. Κρυμβάχερ, ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν.

Φαίνεται ὅτι τὰ κείμενα ποῦ ἀναφέρετε εἶναι ἀκόμῃ ἀνέκδοτα. ἐζήτησα καὶ εἰς τοὺς καταλόγους καμπόσων Βιβλιοθηκῶν π. χ. τῆς Βιέννης, τῆς Βενετίας, τῶν Παρισίων, τῆς Λόνδρας, τοῦ Μονάχου, τῆς Μόσχας, τῆς Ρώμης καὶ Φλωρεντίας νὰ εὕρω ἄλλα χειρόγραφα, ἀλλὰ δὲν ἦν τέτοιος· ἔχετε δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι α') μὲν οἱ κατάλογοι εἶναι ἐλλιπεῖς, καὶ οἱ πίνακες πολλάκις ἀπατῶσι· καὶ β') δὲ πολλάκις τέτοια ἔργα εὕρισκονται ἀνωνύμως εἰς τὰ χειρόγραφα, καὶ ἔπειτα εἶναι μία τύχη νὰ τὰ εὕρῃ σκευὴ κανεῖς.

ΙΒ. τοῦ αὐτοῦ τῷ πατριάρχῳ μετὰ τὴν ἐπ' ἀνοδὸν ἐκ τῆς ὑπερορίας.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μ. Λαύρας τοῦ Ἀθῶ. 1900 Ἰουλίου 10.

Τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας Κυρίου Ἰωάννου. Λόγος εἰς τὸν βασιλέα κύριον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν.

Τῷ μὲν Θεῷ χάρις, ᾧ μέγιστε βασιλεῦ· καλὸν γὰρ ἀπὸ Θεοῦ τε ἀρξασθαι καὶ ἐκ προοιμίων εὐθὺς καταθέσθαι τὰ χαριστήρια· ὅτι Σὲ καὶ νῦν ἐκ τῆς στρατείας ἡμῖν ἐπανήγαγεν, ἐκ μέσου τῶν κυκλωσάντων σε κυνῶν ἐξαρπάσας, καὶ τῇ οἰκείᾳ ποίμνῃ πάλιν ἀποδοὺς τὸν ποιμένα καὶ πρόμαχον εἰς κοινὸν παρὰ μύθιον, εἰς κουφισμὸν τῆς περιεχούσης ἀπαντας ἀγωνίας, εἰς τὸ μὴ πάντῃ τῶν χρηστοτέρων ἐλπίδων, ἀποπεσεῖν. Ταῦτα ἡμῖν, ἡ Σὴ παρέσχεν ἐπ' ἀνόδου. Ταῦτα Σὺ, ζῶν καὶ σωζόμενος, χαρίζῃ τῇ πολιτείᾳ. Μὴ τοίνυν νόμιζε, βασιλεῦ, μικρὰν κινδύνου μοῖραν τοῖς ἡμετέροις ἂν προστεθῇ κακοῖς, εἴ τι τῶν ἀβουλήτων καὶ ἀπευκταίων περὶ Σὲ ζυνηνέχθη· μηδὲ κατὰ πῆχυν ἔτι τὸ λεγόμενον, αὖξιν ἡμῖν τὰ τῆς συμφορᾶς· ἀλλ' ἀθρόως τὰ πάντα ἀνατραπήσθαι καὶ οἰχθήσθαι. Τοιαῦτα γὰρ πάντως παθεῖν, οἷα καὶ οἰκίαν εἰκός· καὶ ταύτην σαθράν, ἐξαιρεθέντος τοῦ ὑπερείδοντος. Εἰ δὲ βούλει, πλοῖον ἐν μέσῳ χειμῶνος καὶ τρικυμίας, οὐκ ἔτι τὸν κυβερνήτην ἔχον. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν, πολλὴν δίκαιον εἶδέναι τῷ κρείττονι χάριν· μᾶλλον δέ, πᾶσαν ἀπαντας· καὶ μέντοι καὶ οἶδαμεν. Ἐκ γὰρ τοῦ κατ' ἐμέ, οὕτως ἔχειν πείθομαι καὶ τοὺς ἄλλους· ἐπεὶ καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασι κοινωνία· κοινωνία καὶ τῆς διαθέσεως γίνεται· ἃ δὲ λοιπὸν βουλομένῳ μοι ἔστιν εἰπεῖν, τοιαῦτα εἶναι· γινώσκω ὡς σιωπηθέντα μὲν, κίνδυνον ἐνεγκεῖν δύνασθαι, καὶ διπλοῦν ἴσως ἔμοι γε· ἂν δ' ἄρα λεχθεῖ, καὶ τὴν εἰσδεξαμένην ψυχὴν. Ἐπειδὴ ὥσπερ τὸ μέλι λυπεῖ τὰ ἡλκωμένα τοῦ σώματος μέρη, οὕτω πολλάκις καὶ ψυχὴν ἐλεγχος μετὰ παρρησίας δικαίας· ἀμεινον ἂν οὕτω τύχη μικρὰ λυπήσαντα ρήμασι τόγε εἰς ἐμέ ἦκον πράγμασι τὴν ὠφέλειαν προξενῆσαι· ἢ τὸ τραχὺ τοῦ λόγου φεύγοντα, τὸν ἔτχατον καὶ κοινὸν ἐκδέχεσθαι κίνδυνον· καὶ ἄλλως δέ, ἀμφοτέροις ἂν εἴη τὸ πρᾶγμα τῶν μεγίστων ἐπιλήψεων ἄξιον, εἴ ἐν ιδιώταις μὲν τελῶν πρότερον, αὐτὸς τε ἃ μοι ἐδόκει συμφέρειν ἐλογογράφουν· Σὺ τε ἡδέως ἤκουες· νῦν δέ, μὴ λέγοιμι μηδὲ πείθοιμι· καὶ ταῦτα Θεοῦ χρηματίζων ἀρχιερεὺς· καὶ σκοπὸς τῷ οἴκῳ τοῦ κατὰ Θεὸν Ἰσραὴλ τεθειμένος, καὶ ὁρῶν, οὐκ ἔτι λοιπὸν τόξον ἐντεινόμενον, οὐδὲ ρομφαίαν στιλβουμένην, οὐδ' ἄνθρακας ἀναπτομένους· ἀλλὰ πῦρ κατεσθίον, καὶ ἀφιέμενα βέλη παντοδαπά, καὶ τὴν ρομφαίαν ἐκχεομένην, καὶ τὴν μάχαιραν κενουμένην ὀπίσω τῶν φυ-

γάδων ἡμῶν· καὶ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῇ προπεπον-
 θείᾳ κτίσει τὰ ἡμᾶς καταληψόμενα κακὰ θεώμενος·
 καὶ τίς με τῆς ἀπειλῆς ἐξαίρηται, ἐὰν μὴ καὶ ὑπὲρ
 κόοις καὶ ἄρχουσι διαστείλωμαι· καὶ λαλήσω τοῦ
 ἀποστρέψαι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τοῦ ζῆσαι
 αὐτοῦς. Ἐὰν γὰρ μὴ διαστείλῃς, λέγει πρὸς με διὰ
 προφητικῆς φωνῆς ὁ Θεός, μηδὲ λαλήσης, ἀποθανεῖ-
 ται ὁ ἄνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ
 ἐκ τῆς χειρὸς σου ἐκζητήσω. Βλέπεις, πῶς φοβερά ἡ
 ἀπειλή, πῶς φρίκης γέμουσα; Ἀκουε δὴ λοιπόν, ὦ
 βασιλεῦ, καὶ σὺ καὶ οἱ πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ
 προσώπου σου· μάλλον δέ, κοινὸν συστήτω τῷ λόγῳ
 καὶ πάνδημον τὸ ἀκρατήριον εἴπερ οἶόν τε. Ἡμάρ-
 τομεν πάντες καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστήναι ἀπὸ τῶν
 ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν Διαθήκην τὴν θείαν διε-
 φθείραμεν, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ· καὶ διὰ τοῦτο
 δέδωκα ὑμᾶς, φησὶν, ἐξουθενωμένους καὶ παρειμένους
 εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε
 τὰς ὁδοὺς μου, ἀλλ' ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ·
 καὶ ὅσα διὰ πάντων ὁμοῦ τῶν προφητῶν, τοῖς προσ-
 κρούουσιν ὀνειδίξει καὶ ἀπειλεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν
 ἄλλων ἡμῖν ἐάτεον ἐν τῷ παρόντι· ἐπεὶ καὶ γινώ-
 σκειν ἀδύνατον, καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεξιέναι ἀμύχανον.
 Ἐπὶ δὲ Σὲ πορευτέον τῷ λόγῳ, τὴν κεφαλὴν
 τοῦ τῆς πολιτείας πληρώματος, καὶ δεικτέον εἰς δύ-
 ναμιν τὰ σά, ὅποιά τε εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως, καὶ ἕως
 τοῦ νῦν, καὶ τὴν πᾶσαν περὶ σέ τῆς Προνοίας οἰκονο-
 μίαν· ἀνθότου δὲ περὶ τούτου βούλομαι νῦν εἰπεῖν,
 αὐτίκα μάλα γνώσῃ ἀκούων· καὶ καρπὸν ἐκ τοῦ λό-
 γου σὺν Θεῷ, φάναι, αὐτὸς τε ἀγαθὸν ἀποδρέψῃ, καὶ
 ὅσοι τοῦτον οὐκ ἀφροντίστως ἐπέλθωσιν. Ἡγοῦμαι δέ,
 ὦ βασιλεῦ, τὸν Θεὸν τὴν ἡμετέραν βλέποντα γενεάν,
 τῆς μὲν δικαίας ἐκτραπείσαν ὁδοῦ, ὅλη δὲ ρύμη φερο-
 μένην κατὰ τοῦ τῆς κακίας βραχέου, ἀνακαλεῖσθαι
 πειρᾶσθαι, καὶ οἶον ἀναχαιτίζειν παιδείαις καὶ μά-
 στιξι. Πολλοὶς δὲ παιδευθεῖσαν ἀντὶ πολλῶν τῶν
 ἁμαρτημάτων αὐτήν, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μέντοι καὶ
 πολέμοις καὶ ταῖς ἐντεῦθεν συμφοραῖς ἵνα μὴ καθέκα-
 στον λέγων μηκύνω, ἀνεπιστρόφως τε ἔχειν, καὶ
 ἀνενδότως ἔχεσθαι τῶν χειρόνων· καὶ τὸ δὴ χαλεπώ-
 τερον ὅτι οὐδὲ ἁμαρτιῶν ἔκτισιν τὰ παθήματα ἔκρι-
 νεν· ἀλλ' οἱ πολλοὶ κατὰ τινὰ ἵσως αὐτοματισμὸν ἢ
 ἀποκλήρωσιν ὄντο τὴν οἰκουμένην τοῖς τῶν συμφο-
 ρῶν νῦν περικλύζεσθαι ρεύμασιν. Ἦκουσα τοίνυν ἐγὼ
 τινῶν λεγόντων, ὡς ἔμελλεν ἄρα ταῦτα οὕτως ἔσε-
 σθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ γίνεται· ἐτέρων δὲ καὶ δοξα-
 ζόντων μόνῃς τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας κήδεσθαι τῶν
 ἡμετέρων ψυχῶν· τὰ δ' ἐν κόσμῳ πράγματα, οὕτως
 ὡς ἂν τύχῃ φέρεσθαι καταλείπειν. Ἰὰς οὖν τοιαύτας
 ψευδεῖς τε καὶ κακοδόξους ἐνίων δόξας τὸν τῶν ὅλων
 πρύτανιν ἐξελέγχοντα μετὰ μυρίων τῶν ἀπὸ τῆς
 Γραφῆς μαρτυριῶν μετὰ τῶν ἐφ' ἐκάστης γενομένων
 ἡμέρας, καὶ τοιόνδε πανσόφως οἰκονομήσαι, τοὺς

πρὸς οὕτω λάμπουσιν τὴν ἀλήθειαν ἀμβλυοποῦντας
 χειραγωγοῦν πρὸς συναίσθησιν· ἕνα γὰρ ἀπολαβὼν
 ἄνθρωπον, καὶ νῦν μὲν τοῦτον ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάν-
 των ὑπερέχας καὶ ὑπερμεγαλύνας, ἕως δηλονότι καὶ
 αὐτὸν ὁ εὐπάσχωις παρῆχε τὰς ἀφορμάς· νῦν δὲ αὐ-
 θις ταπεινῶν, καὶ κινδύνους καὶ θλίψεσι πολλαῖς ἐκ-
 διδούς, ἅπασι δι' ἐνὸς τούτου τρανότατα δείκνυσιν
 καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀνθρώποις, ὡς ἄρα
 ὁ τῶν χριστιανῶν Θεός, δικαιοπραγοῦντι μὲν ἰσχύι
 τῷ λαῷ αὐτοῦ δίδωσι, καὶ εὐλογεῖ ψαλμικῶς εἰπεῖν
 ἐν εἰρήνῃ· τοὺς αὐτοῦ δὲ νόμους πατεῖν βουλομένους,
 δειλοὺς λοιπόν καὶ εὐχειρώτους, οὐχ ἡ τῶν πολεμούν-
 των ἰσχύς, ἀλλ' ἡ τῆς αὐτοῦ σκέπης γύμνωσις τίθησι
 καὶ ἐπειδὴ τῶν περιφανεστέρων ἀνδρῶν περιφανέστε-
 ραι καὶ αἱ εὐπραγίαι καὶ τὰ δυσημερήματα· διὰ τοῦ-
 το εἰς ἄνδρα τὸν πάντα λαμπρὸν καὶ ὑπερφυῶς ἐπί-
 στημον, καὶ ἀμφοτέρω φαίνεται ἐνδεικνύμενος, τὰ τε
 τῆς εὐδοκίας λέγω καὶ τὰ τῆς συγχωρήσεως, ἔν' ὧσ-
 περ ἐπὶ τινος ἐστὼς περιωπῆς, τῆς πάντοθεν αὐτὸν
 ὑπερυψούσης λαμπρότητος, τοῖς πᾶσιν εἴη περίοπτος
 ἐν ἐκατέρω τοῖς καιροῖς· καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκο-
 νομουμένων, λανθάνει μηδὲν· καὶ ἔστιν ὁ ἀνὴρ οὗτος
 οὐκ ἄλλος, ἀλλ' αὐτὸς Σὺ, ὦ βασιλεῦ, καὶ σκόπει
 λοιπόν· τὰ σαυτοῦ γὰρ ὁ λόγος σε ὑπομνήσει. Σὺ γὰρ
 ἐκ γένους μὲν ἔφυς τὰ πρῶτα φέροντος· ἄρτι δὲ σχε-
 δὸν εἰς νεανίας ἐγγράφεις τῶν πρᾶξεων τε ἥρχου, καὶ
 ταπεινὸν ἔπραπτες οὐδέν· ἀλλ' ἡ ἀρχή σοι τοῦ πράτ-
 τειν, καὶ τῆς ἄνωθεν ροπῆς καὶ τῶν κατορθωμάτων
 ἐδείκνυτο· ἀμέλει καὶ πρῶτα μὲν, τὸν φραγγικὸν κύ-
 να ἐκείνον κατὰ ρωμαίων λυττήσαντα καὶ πολλὰ τὴν
 ἔω καὶ ἐπὶ πολὺ λυμηνάμενον, δέσμιον διὰ Σοῦ ὁ
 Θεός, ταῖς χερσὶ τοῦτόν τε παραδίδωσι βασιλέως,
 καὶ τοῦτο τῶν ἐχθρῶν πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν
 χώραν κατατρεχόντων, καὶ ληϊζομένων, ἀνεπηρέαστον
 σοι φυλάξας, τὴν τε ἔξοδον καὶ τὴν εἴσοδον, ὡς εὐ-
 θὺς ἀπὸ γραμμῆς, ὅ φασι, πάντας τέ Σε θαυμάζειν,
 καὶ μεγάλως περὶ Σοῦ τὰς ἐπὶ τοῖς ἐξῆς λαμβάνειν
 ἐλπίδας. Εἴτε τύραννον ἄλλον ἐπαναστάντα τοῖς
 πράγμασι καταλέλυκας· καὶ τοῦτον μυριοπληθὴ μὲν
 ἀθροίσαντα δύναμιν, ἐκ τῶν πρὸς δύοντα ἥλιον ρω-
 μαίων τε καὶ βερβάρων ἁμαχὸν δέ τινα καὶ ἀκατα-
 γώνιστον τούντεῦθεν δοκοῦντα, ὁ ἐξῆς δ' ἐπὶ τούτῳ
 καὶ ἕτερον πολυχειρὶ μὲν οὐ πᾶν τι τοῦ δευτέρου
 λειπόμενον. Πολυχειρὶς δὲ καὶ εὐανδρὶς τῇ κατὰ πό-
 λεμον, καὶ πολὺ ἀλκιμώτερον· καὶ εἰ μὲν ἰσόρροπον
 αὐτὸς ἐκείνοις ἄγων τὴν στρατιάν ἐποίησε, ἢ μικρῶ
 γοῦν τι, λειπομένην, ἔδοξεν ἂν τισιν, οὐκ ὀρθῶς μὲν,
 ἔδοξε δ' ἂν, ὡς κατὰ τὸ εἶκος καὶ ξυμβαῖνον τοῖς ἀν-
 θρώποις τὰ τῶν πολέμων ἀπὸ τῆς τέλης· νῦν δὲ πρὸς
 γὰρ εἰδότες ὁ λόγος, θαυματουργεῖται τὰ κατὰ τὸν
 Γεδεὼν ἐκείνον· καὶ ἐπὶ Σοί, οὐ τῇ χειρὶ τὴν Μαδια-
 ναίων στρατιάν παρέδωκεν ὁ Θεός, καὶ ταῦτα μετὰ
 τριακοσίων τῶν λαφάντων παρκαταζαμένου, τὴν ἁμα-

χον καὶ ἀριθμοῦ κρείττονα, μηδενὸς μηδὲ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν διαπεφευγότος ὃ δὴ καὶ ἐνταῦθα ὥρᾳτο γινόμενον. Ἴν' ἐκ περιουσίας σοὶ τὰ τρόπαια λαμπρυνθεῖς, καὶ μηδ' ἐλπίς τοῖς καταπολεμηθεῖσι λοιπὸν ὑπολείποιτο, τοῦ τὴν ἡτταν ἴσως ἀνακαλέσασθαι. Εἶεν· ἄρα δὲ μέχρι τούτων τὰ κατορθώματα· καὶ ἐν τούτοις ἡ περὶ Σὲ τοῦ Θεοῦ περιεγέγραπτο φιλοτιμία καὶ πρὸς μόνους τοὺς ἐξ ἡμῶν καθ' ἡμῶν γεγονότας συμπαρατίττετο, καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων πολὺ σοὶ τὸ ἰσχυρὸν προσυπῆρχε καὶ φοβερὸν· αὐτοὶ γοῦν οἱ Σκύθαι οἱ νῦν σε θλίβοντες, βασιλεῦ, μᾶλλον δὲ δι' οὓς εἰς ἔσχατον κινδύνου κατέστη καθ' ἡμᾶς, καὶ μόνον τὸ Σὸν ἀκούοντες ὄνομα ἔτρεμον. Ὡ πόσης λαμπρότητος, πόσης εὐκλείας καὶ τιμῆς, πόσης καὶ τῆς παρὰ πάντων ἀπέλαυσας εὐνοίας. Ἐπεὶ καὶ βασιλείας αὐτῆς, ἕτερος μὲν εἶχε τότε τὸ ὄνομα, τὸ ἔργον δὲ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτὸς περιέκειτο, καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων ἔκειτο στόμασι· τὴν δόξαν ἐκ τῶν πραττομένων δικαίαν καρπούμενος. Ἀλλὰ τοιοῦτος μὲν καὶ τηλικούτος Σὺ πρὸ τῆς βασιλείας, ἐντεινὼν καὶ κατευοδούμενος· ἤδη δὲ καὶ βασιλεύων, πλὴν τοῦ ἐπιφθόνου ῥάκους· λοιπὸν δὲ καὶ αὐτῆς ἐπιβάντι τῆς πρώτης ἀρχῆς, τάναντία σοὶ πάντα συμβαίνει ἐκάστοτε· πόλεμοι, ταραχαὶ καὶ συμφοραὶ μυρία, καὶ τῶν προτέρων εὐτυχημάτων ἀντίρροποι δυσπραγίαι· στρατόπεδα τοῖς ἐχθροῖς προσέχτων δίκην παραδιδόμενα καὶ κατακοπτόμενα· πόλεις ἀλισκόμεναι, χύσεις αἱμάτων χριστιανικῶν πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ τὸ πάντων ἔσχατον, καὶ ἐφ' ἡμᾶς λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην τὴν ἁγίαν ἐφθασαν τὰ δεινὰ· τὴν ποτὲ μὲν τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμὸς, καὶ καλλώπισμα τῆς ὅλης χρηματίζουσας βασιλείας, νῦν δέ, τὴν κατὰ τῆς Σιών ἀπειλὴν αὐτήν, ὑπομένουσαν· καὶ ὡς ἀγρόν ἀροτριομένην, οὐκ ὀλίγον δὲ μέρος μᾶλλον δὲ, μηδὲ τοῦτο λοιπὸν ἔχουσιν ἀσφαλῶς, ἵνα μηδὲν τέως περὶ αὐτῆς ἐρῶ πλέον. Καὶ εἰ μὲν ἄλλοις τὰ πράγματα ἐπιτρέπων, αὐτὸς ἐνδὸν τῶν βασιλείων θαλαμειούμενος, τρυφῶν καὶ ἡδονῇ χαριζόμενος διατέλεις, εἶχεν ἂν τις ραθυμίαν καὶ προδοσίαν τῶν εἰκότων αἰτιάσασθαι τῶν γινόμενων, νῦν δὲ καὶ δυνάμεις ἀγείρων ἐκάστοτε, τὰς μὲν ξενικὰς, τὰς δὲ, καὶ ἐκ τῶν ὑπηκόων, καὶ συμπάρων αὐτὸς καὶ συμπολεμῶν καὶ χρημάτων πηγὰς ἐξαντλῶν, καὶ πάντα ποιῶν, καὶ ἐκπονῶν, τόσῳ πλέον καὶ ἀκριβέστερον, ὅσῳ μετὰ μείζονος ἢ πρότερον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξουσίας, οὐδαμῇ οὐδαμῶς τῆς προτέρας ἀπολαύεις θεόθεν ροπῆς· πόθεν ταῦτα καὶ τίς ἡ αἰτία, σκόπητεον ἄρα καὶ ζητητέον. Μὴ ἐπιλέλησται ὁ Θεός, μή, οὐχ ὁρᾷ ἔτι τὰ καθ' ἡμᾶς, ἢ ὁρῶν οὐκ ἐλεεῖ, ἢ ἐλεῶν ἀτονεῖ πρὸς τὴν ἐπικουρίαν· τῆς προτέρας ὥσπερ ἰσχύος ἀφρημένος, καὶ τίνος ἀπρόσιτος ἡ δυναστεία, καὶ τὸ κράτος αἰώνιον, τίς ὁ πάντα διὰ πάντων αἰετῆς εὐεργέτιδος αὐτοῦ πληρῶν δυνάμει;

μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς. Εἰ δὲ καὶ ἐπιλήθηται γυνὴ τούτων, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαι λέγει Κύριος. Πόθεν οὖν πόθεν τοσαῦτα σοὶ τε καὶ τοῖς ὑπηκόοις τὰ δυστυχήματα, καὶ κακῶν ἀνάπνευσις οὐδεμία· ἀλλ' ἤδη τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐφθασε τὸν κολοφῶνα τῶν συμφορῶν, ὡς ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς νῦν ἡμῖν ἐστάναι τὰ πράγματα. Λέξω τοίνυν ἐγὼ καὶ τὴν τούτων αἰτίαν ἐπιτεμνόμενος τὰ πολλά. Μηδὲν δὲ ἀχθεσθῆς ἀκούων, ὦ βασιλεῦ, μηδὲ τινα δύσνοιαν ὑποπτέυσῃς ἐκ τῶν ρημάτων. Οὐ γάρ ἐστι πόθων· οὐδὲν μὲ ἡδίκησται, οὐδὲν οὐ μέγχι οὐ μικρὸν ἐλυπήσασαι, ἀλλὰ τό γε ἐφ' ὑμῖν, καὶ λίαν εὐηργετήκατε· κήδομαι δὲ ὑμῶν, Θεὸς μάρτυς, καὶ τῆς κοινῆς ὑπεραγωνιῶ σωτηρίας.

Πρῶτα μὲν Σοὶ, ὦ βασιλεῦ, ἐκθεσμος τῆς βασιλείας ἡ κρηπὶς καταβέβληται, καὶ τὰ ἐπιβατήρια δὲ γέγονεν οἶα καὶ γέγονε. Τί γὰρ τὰ ἄρρητα δεῖ με ἀναμετρήσασθαι· εἴτε μετ' οὐ βραχὺ πολέμου σοὶ ἐπεγεγέρθητος, δέον κίνησις Θεοῦ τὸ πρᾶγμα ὑπολαμβάνειν, καὶ κατὰ τῶν τότε πρᾶχθέντων ἐπεξελευσιν καὶ διὰ τοῦτο προσκλαίειν αὐτῷ καὶ μετανοεῖν ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ καὶ συντριβῇ καρδίας, τὴν τε πεπονθυῖαν πόλιν ἀνακτᾶσθαι πειρᾶσθαι πάσῃ δυνάμει, καὶ οὕτω τὰ κατὰ σαυτὸν ἐπιτρέψαι Θεῷ, τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι, καὶ σὺν αὐτῷ κατὰ τῶν ἐχθρῶν παρτάξασθαι. Σὺ δὲ πᾶν τούναντιον ἐποίησας. Ὡς περ γὰρ οὐδὲ ἰδόντος Θεοῦ τὰ γεγενημένα, ἢ πᾶσαν μὲν τὴν ὀρειλὴν ἐκείνην ἀφέντος, καὶ σώζειν ἐθέλοντος· τοῦτο δὲ ἐν πολλοῖς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ὀλίγοις ἰσχύοντος· οὕτω τοῦ πολέμου τὸ τέλος πλήθεσιν ἐπίστευσας ἀνθρώπων, ἵππων, ὀπλων, χρημάτων, βουλαῖς καὶ τέχναις διὰ λογισμῶν ἀνθρωπίνων, μυρίων δ' ἐπὶ μυρίοις καὶ βεβουλευμένων καὶ πεπραγμένων, καὶ τῆς χώρας ταῖς δασμολογίαις ἐκπιεσθείσης, καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων τότε κιννοτομηθέντων, ὡς δὲ διὰ τὰς τοῦ πολέμου χρεῖας πλέον ἡνύσθη οὐδέν, ἢ ὅσον ἐκθερισθῆναι μόνον· εἴ τι καὶ περιῆγε τι ρωμαϊκῆς ἰσχύος, ἄνθος. Πλούτου δὲ καὶ ὀπλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀποσκευῆς, χρῆμα ἀμύθητον, τῶν βαρβάρων γενέσθαι· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀλιτῆριον ἐκείνον φράγγον πολλὴν κατὰ χριστιανῶν ἀδικίαν μελετήσαντά τε καὶ πράξαντα, ἢ ἄνωθεν μετῴληθε δίκη, βχλοῦσά τε ἄρνω εἰς κεφαλὴν τοῦ ἀνόμου θάνατον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν αὐτίκα διελύσασα σύνταγμα· καὶ γέγονεν ἡμῖν τότε σωτηρία κρείττων μὲν θαύματος, οὐκ ἔλαττον δὲ καὶ ἐλπίδος, ἵνα καὶ οὕτω συνῶμεν καὶ παιδευθῶμεν, ἄγων μὲν μηδενί, Θεῷ δὲ μόνῳ θαρρεῖν, καὶ τῆς ἐκείνου χειρὸς τῆς τε ζωῆς ἡμῶν καὶ τῆς ἐλπίδος ἐξάπτειν τὰ πείσματα. Ἡμεῖς δέ, οὐδὲ πάλιν ἐπαυσάμεθα τοῖς προτέροις ἴσα καὶ φρονούντες καὶ ἐργαζόμενοι· μᾶλλον δὲ καὶ ἐπὶ πλέον ἐν τούτοις προκόποντες· ὡς γὰρ μετὰ ταῦτα καὶ Σκύθαις ἀπο-

τειχίζειν ἔδει τὰς ἐπὶ τὴν χώραν ἐφόδους, ἥδη δὲ καὶ τῶν νήτων φροντίζειν δέει τῶν ἀμφὶ τὴν ἐὼαν βαρβάρων, ἐνταῦθα ποῖος λόγος ἐκτραγῶδῃσει τὰς τῶν παπῶν ἱλιάδας ὅσας ὑπέμενον χριστιανοί, μᾶλλον δὲ ὑπομένουσιν αἰὲν στρατιωτικῶν προφάσει δαπανημάτων καθ' ἡμέραν αὐξοῦσας. Τίς ἂν διηγείτο νήσους τε καὶ ἡπείρους χρυσολογουμένας, καὶ τὰ κινὰ τῶν δασμῶν τε καὶ δασμολόγων, καὶ πράγματα καὶ ὀνόματα· τοὺς τριττωτάς, τοὺς δεκατιστάς, τοὺς ἀμφὶ ταῖς διανοαῖς, τοὺς γεωπώλας, τοὺς τούτων αὐθις λογιστάς, τοὺς βασιλικούς, καπῆλους τοῦ σίτου καὶ τῶν ἄλλων τῆς γῆς γεννημάτων. Καὶ ἔτι πρὸς τούτοις τοὺς καλαμωμένους πράκτορας, τοὺς ἐξονυχίζοντας φορολόγους, τοὺς τὰ δημίων ποιοῦντας ἄρχοντας, τοὺς ληστεύοντας δικαστάς γῆς πανταχοῦ καὶ θαλάσσης, τᾶλλα, ἵνα μὴ ἐπὶ πλεόν συγχέιται μοι ἡ ψυχὴ ἀναπεμπάζοντι ἕκαστα· ἥδη δὲ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τὸ δεινὸν ἤπτετο, δίκην πυρὸς τὰ πάντα ἐπινεμόμενον· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῶ πλεόν λήϊζεσθαι ταύτας συνέβαινε, ὅσῳ καὶ εὐθηνεῖσθαι πλέον ἐδόκουν ἔνικαι· οἷα τῶν κατὰ καιροῦς εὐσεβῶν βασιλέων τὰ τε ὄντα φυλαττόντων αὐταῖς, καὶ παρ' ἑαυτῶν χάρισι καὶ τῶν ἐπίδοσιν προσπεριποιουμένων. Ἦν οὖν ὁρᾶν βασιλικῶν μὲν φιλοτιμιῶν, ὑβριζόμενα ἢ καὶ ἀκυροῦμενα χειρόγραφα, καὶ ταῦτα ἔνορκα, καὶ ταῦτα Θεῷ γεγεννημένα· γῆν τε ἱερὰν ἀποσυλουμένην κειμήλιά τε Θεοῦ ἀφαιρούμενα καὶ κοινοῦμενα, καὶ ὅσον ἐν ἐμψύχοις καὶ ὅσον ἐν ἀψύχοις ἀγόμενα ἅπαντα καὶ φερόμενα, αὐτοὺς τε τοὺς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μεσίτας, τοὺς τῶν μεγάλων οἰκονόμους μυστηρίων, τοὺς ἀρχιερεῖς, λέγω, παντοδαῖς θλίψεσιν ὑποβαλλομένους. Ἦκουσα οὖν περὶ τινῶν ἐγὼ τούτων ὡς καὶ ἐμαστιγώθησαν, ὃ γῆ καὶ ἡλίε, καὶ ταῦτα ἐπ' εὐσεβοῦς βασιλέως, καὶ εἰς φυλακὴν ἐβλήθησαν, οὐ διὰ Χριστὸν ὡς ἄλλοι ποτέ· ἦν γὰρ ἂν μέγα τοῦτο αὐτοῖς, ἀλλὰ διὰ χρυσόν, τὸ βρύτατον κειμηλίων δὲ ἄρτι μνησθεῖς, ἄλλο σμῆνος ἐλεεινολογιῶν ὁρῶ μοι ἐπεγειρόμενον· λέγω δὲ εἰς νοῦν λαβῶν, θεῖά τε σκεῦη καὶ σεπτὰ ἐκτυπώματα, ἀφ' ὧν ἐκ πολλοῦ τὰ χωνευτήρια ὑμῖν τὰ νομίσματα δίδωσιν· ἀλλὰ τὴν μὲν περὶ ταῦτα κυβεῖαν πᾶσαν σιωπητέον· εἶδ' ὅλως ὅτι παρρησιάζομαι ἀδικῶ, ἔτοιμος ἐγὼ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομένειν μόνον ὑμεῖς σώθητε. Τί ἂν τούτων πάντων χειρὸν ἵδοιμι ἢ καὶ πάθοιμι. Ἐγυμνοῦντο μὲν οὖν ἐκκλησίαι τῶν τε ἄλλων καὶ μέντοι καὶ κλήρου καὶ ἐπισκόπων αὐτῶν ἔνικαι, τῶν δ' ἐν ἀγροῖς καὶ κώμαις καὶ πόλεσι ταῖς τε ἄλλαις καὶ τῇ πνευδαίμονί ποτε πόλει καὶ βασιλίδι οἱ μὲν ἐν εὐπορίᾳ πάντες σχεδὸν εἰς τὴν τῶν ἐνδεῶν ἀπήγοντο μοῖραν ἢ ἀθρόον ἢ κατὰ μικρὸν ἀπορρεούσης αὐτοῖς τῆς οὐσίας. Πένητες δὲ καὶ ἀποχειροβίωτοι καὶ τὸ γεωργικὸν φύλον, καὶ ὅσον ἀμφὶ τὰς ἐμπορίας καὶ τὰ ἐργαστήρια, ταῖς ξέναις καὶ ὑπὲρ τὴν σφετέραν δύναμιν εἰσφορᾷς πιεζόμενοι, οἱ

μὲν ἔθνησκον καὶ πρὸ ὥρας, καὶ γὰρ τοὶ καὶ λιμοὶ λίαν κραταιοὶ συνεπηκολούθουν ὡς εἰκὸς τοῖς γινομένοις. Ἄλλοι δὲ γῆς πατρώας μεταναστάντες, πλανῆται καὶ φυγάδες ἐπ' ἀλλοτρίας ὤκουν, πάντων ἔρημοι, πολλὰ τοὺς ἐξ ἀνθρώπων γενομένους εὐδαιμονίζοντες, οὐκ ὀλίγους γε μὴν ἡ ἀνάγκη καὶ εἰς τὰς τῶν χριστιανοκτόνων βαρβάρων χεῖρας αὐτομόλους ἔπειθε τρέχειν τὴν παρ' ἐκείνοις δουλείαν καὶ τὴν συνοίκησιν ἀνεκτοτέραν τῆς μεθ' ἡμῶν κρίνοντες. Αὐτοὶ μὲν τοὶ οἱ πολέμιοι, τί ἂν καθ' ἡμῶν ἠϋζάντο πλέον· τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα κατὰ τὸ εἰκὸς συνετρίβετο καὶ ἡσθάνει· τοῖς δὲ ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ καθ' ἡμῶν ἐπηύξησε θάρσος, οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ τὸν Θεὸν ἀνέχεσθαι, οὐδὲ τὰ πραττόμενα ὁρῶντα συνευδοκεῖν. Οὐκ οὖν, οὐδὲ ἡνέιχετο· ἀλλὰ κατὰ πόδας ἡ ὁργὴ ἠκολούθει, καὶ ἡ δίκη οὐκ ἔμελλεν. Ἐβλῶ, φεῦ, Χίος, ἀνὴρπαστο Μιτυλήνη, ἀφίστατο Κύπρος, Κρήτη, τῶν νήσων αἱ κεφαλαί· τῆς Ἑσπέρας τὸ πλέον ἀγέλαι Σκυθῶν ἐβόσκοντο τῆς Ἀνατολῆς δὲ οὐδὲ βραχὺ λείψανον ὑπελέλειπτο· ἀλλὰ καὶ τούτων οἰχομένων ἀπάντων οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων, ἄθλιοι πλέον προσεπετρίβοντο ταῖς εἰσπράξεσι, καὶ χρημάτων ἕτεροι ἐφ' ἑτέροις ἐπενοῦντο πόροι καὶ ὅρος τούτων οὐδεὶς, οὔτε γέγονεν οὔτε ἐστὶν οὐδέπω· καὶ ταῦτα μὲν κεφαλαιωδῶς τὰ πολλὰ παρατρέχων διὰ τὸ πλῆθος καὶ ἅμα ὑπὸ τῶν δακρύων συγγεόμενος καὶ ἀνακοπτόμενος τὴν φωνήν. Σοὶ δὲ ὅπως ἔχει ἡ ψυχὴ ἀκούοντι αὐτὸς ἂν εἰδείης.

Τῶν δὲ πραγμάτων οὕτω καὶ διὰ ταῦτα κακῶς ἐχόντων καὶ οἰονεὶ θανάτων τῶν ἔδει πάντως ὁφέ γοῦν ἀνανῆσαι ἡμᾶς καὶ τῶν οἰκείων βουλευμάτων τε καὶ πρακτέων ἀφεμένους μεταμχθεῖν καὶ διώξει τὸ συμφέρον καὶ πρὸς Θεὸν καταφυγεῖν ἀπάσῃ δυνάμει, τὸν μόνον δυνατόν σώζειν ἐν περιστάσεσιν· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδ' οὕτω συνήκαμεν, ἀλλ' ἔμεινε τὰ πάντων δεινότερα πάλιν ἡ χώρα πάσχουσα καὶ παρὰ τῶν πολιορκούντων καὶ οὐδὲν ἥττον τῶν σώζειν δοκούντων. Ὁ μὲντοι βασιλεὺς πρὸς μίαν μοῖραν τῶν ἐχθρῶν στρατεύειν ἐγνωνκῶς τοῦ Σκύθης τούτους φημί πλεονάκεις μὲν ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν, οὐδέποτε δ' ἐπανάει μὴ τὸ πλεῖστον τῆς στρατιᾶς ἢ καὶ ὁμοῦ πάντας ἀποβαλὼν. Καὶ πάλιν οὐδὲ οὕτω τὰς τῆς συμφορᾶς αἰτίας ἐρευνήσας τις καὶ μαθεῖν ἀξιοὶ καὶ τὴν θεραπείαν ἐπιζητήσαι· ἀλλὰ τὰ μὲν ὅρια τῆς Ρωμαίων ἡγεμονίας πρὸς μὲν ἀνίσχοντα ἡλίον ἢ τοῦ Βυζαντίου ἀκρόπολις, ἢ πύλη δὲ ἡ χρυσεία πρὸς δύσιν ἐγενέσθην· ἡμεῖς δὲ ἅ πολλὰ καὶ πολλὰ ποιήσαντες εἰς τοῦτο περιέστημεν τοῦ κινδύνου, ταῦτα πάλιν οἷα χρηστά καὶ σωτήρια καὶ φρονούντες καὶ πράττοντες ἐπιμένομεν. Εἶεν. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ἐλέγχειν μόνον οὐ μέγα, ῥᾶστον γὰρ καὶ τοῦ βουλομένου παντός· τὸ δὲ γνώμην χρήσιμον πρὸς τὰ παρόντα διδόναι εὐνοίας ἔργον καὶ λόγου νοῦν ἔχοντας. Φέρε δὴ τὸ τῆς παροιμίας ποιητέον καὶ ὁ πλῆξας ἐγὼ τοῖς ἐλέγχουσι ἰάσσομαι

τοῖς ἐκ τῶν λόγων αὐτοῖς φαρμάκοις. Πρῶτον μὲν οὐκ ἀπογνωστέον, ὡς βασιλεῦ, τὴν σωτηρίαν οὐδὲ ἀπαγορευτέον πρὸς τὰ παρόντα, καὶ μυρία προσκεκρούκαμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ἐσχάτοις κακοῖς τὰ ἡμέτερα. Εὐχέρης γὰρ ὁ ἐξιλασμός, καὶ ἡ τῶν κινδύνων ἀπχλαγή ἐάν μόνον ἡμεῖς ἐθελήσωμεν. Ὁ μέγας ἐν προφήταις καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ παρεγγυᾶται καὶ σοὶ καὶ ἡμῖν, ὃ δὴ ποιητέον ἐστὶν οὕτω καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἀσθενήσας. Ζητήσατε βοῶν τὸν Κύριον, καὶ κραταιώθητε. Τί τοῦ ζητῆσαι τὸν Κύριον εὐκοπώτερον, καὶ ζητοῦντας εὐρεῖν· οὐκ ἔστι δυσπρόσοδος ἢ δυσέντευκτος, οὐχ ὁδοπορίας χρειαζομένη οὐδὲ πρᾶγματείας, πρὸς τὴν εὐρεσιν οὐδεμιᾶς· ἐγγύς σου τὸ ρῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Τοῦτέστι τὸ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἱκετείας. Δεῦρο στῆθι μετὰ πάντων ἡμῶν εἰς ναὸν Κυρίου· κοινῇ γενέσθω καὶ πάνδημος ἡ δυσώπησις· ἐν συντριβῇ καρδίας καὶ πνεύματι ταπεινώσεως. Εἰσί σοι πολλὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ τὰ ἐχέγγυα· αἱ ἐκ τοῦ παντός χρόνου παρχόδοι θεοσημαίαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς περιστατικοῖς τῶν καιρῶν· τὰ εἰς αὐτὸν σὲ πολλάκις πρότερον θαυματουργηθέντα. Μνήσθητι τοῦ βοῶντος Δαβὶδ· «ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος». Μνήσθητι τῆς Ἐξεκίου συντριβῆς ἐκείνης, δι' ἧς ἄγγελος Θεοῦ ἐν νυκτὶ μιᾷ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν τῶν Ἀσσυρίων χιλιᾶδων ἐπάταξε καὶ κατέστρωσεν, ὑπ' ὧν ἡ Ἱερουσαλὴμ τὴν δεινὴν ὑφίστατο πολιορκίαν· ὡς τηνικαῦτα τὸ προαγορευθὲν θέσφατον ἐκβῆναι τῷ τε βασιλεὶ καὶ τῇ πόλει· «ὅτι τὸ ἐσπέρας αὐλισθήσεται κλυθμός καὶ εἰς τὸ πρῶν ἄγαλλίσεις». Μνήσθητι καὶ ὅσοι πρὸ τούτων καὶ μετὰ τούτους, Κριταί, Βασιλεῖς, ἰδιῶται, ἔθνη, πόλεις, Θεῷ προφυγόντες ἢ κοινῇ ἢ καὶ καθέκαστον ἐν ἀνάγκαις καὶ ἰλασάμενοι ἐκ κινδύνων ἀνυπερβλήτων παραδόξως ἐσώθησαν. Ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι καὶ ὑμεῖς παννυχίζετε, θαμὰ ποτνιόμενοι καὶ γονυπετοῦντες, Θεὸς δὲ οὐκ εἰσακούει. Φημί καὶ αὐτός, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς ἡμῖν αὐτὸς λέγει· «ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε πρὸς με ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπ' ὑμῶν, καὶ ἐάν πληθύνητε τὴν δέησιν οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν». Εἴπα καὶ τὴν αἰτίαν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. Ἄρα οὖν ἀπόγνωσιν διὰ τούτων εἰσάγει· οὐδαμῶς, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐξῆς πως τῆς παρ' αὐτοῦ ἀπολαύσομεν εὐμενείας διδάσκει λέγων· «Λούσασθε, καθαροὶ γένησθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου» καὶ ὅσα τούτοις ἐξῆς ἐπιφέρει. Οὐ γὰρ μοι πρὸς ἀμυήτους θεῶν λόγων ὁ λόγος· καὶ μάλιστα τὸν βέλτιστόν σου ἀντάδελφον, ὃς περὶ τὴν τῶν Γραφῶν ἔρευναν σπουδαιότατος τέ ἐστι καὶ ἐπηβολώτατος. Τὰ ἄλλα τοίνυν πάντα λόγου δευτέρου θέμενοι, καὶ τῶν ἐκθέσεων εἰσπράξεων τε καὶ πράξεων ἀποσχόμενοι δι' ἃς ἡ θεία καθ' ἡμῶν ὀργὴ ἐξεκλύθη καὶ τὰ μὲν ἤδη διορθωσάμενοι· τὰ δὲ καὶ ἐπαγγειλάμενοι Θεῷ

κοινὴν μεθ' ἡμῶν ἀπάντων ρήξατε φωνὴν ἱκετήριον, δάκρυα χέοντες, τὰς καρδίας ἐκχέοντες, ἐκ βάθους στενάζοντες καὶ ἀνακλαιόμενοι φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου, Κύριε, λέγοντες, εἰ καὶ μὴ ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν ἀριθμοῦ κρείττονα, καὶ μὴ εἰς τέλος τὴν κληρονομίαν σου παραδῶς τοῖς διψῶσι τὸν παντελῆ ταύτης ὄλεθρον· δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως. Ἰδοὺ γὰρ ἔγνωμεν ὅτι ματαία πᾶσα ἀνθρωπίνη ἐλπίς καὶ ἐπίνοια· καὶ πάντα καταλιπόντες σοὶ προσπεφεύγαμεν. Ταῦτα καὶ ὅσα τούτοις ὁμοῖα λέγοντες καὶ ἐκλιπαροῦντες κάμψωμεν πάντως τὸν φιλόκθρωπον Δεσπότην εἰς ἔλεον καὶ ῥάστης καὶ ἀπόνου τῆς σωτηρίας τευξόμεθα. Οὐκ ἀκούεις ἡλίκᾳ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ κινδύνους ἡ Θεομήτωρ θαυματουργῆκε περὶ ταύτην δὴ τὴν βασιλίδά πόλιν ὑπ' ἐχθρῶν κυκλωθεῖσαν αὐθημερὸν πολλάκις τῇ ἱκετείᾳ τῆς βοηθείας ἀκολουθησάσης καὶ τῆς κατὰ τῶν πολεμίων ἀμύνης. Οὐκ ἀκούεις ὅτι ἐν ταῖς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἡμέραις τοῦ Θεοφίλου παιδὸς Γαυροσκύθου βαρεὶ στόλῳ προσενεχθέντες καὶ κύκλῳ διαλαβόντες ὥσπερ ἐντὸς δικτύων ἄπασαν εἶχον· τοῦ δὲ βασιλέως σὺν ἀρχιερεὶ καὶ παντὶ τῷ τῆς πόλεως πλήθει, τὸ ἐν Βλαχέρναις καταλαβόντων τέμενος καὶ κοινῇ τὸ θεῖον ἐξιλασμένων, εἴτα βάπτεται μὲν κατὰ τῆς θαλάσσης ἄκρας τὸ ἅγιον τῆς Θεομήτορος ῥάκος. Μαφόριον σύνθητες τοῦτο καλεῖν γίνεται· δ'εὐθύς θαῦμα ἐκπληκτικὸν καὶ παρχόδοιον· ἐκ γὰρ σταθερᾶς μεσημβρίας καὶ νηνεμίας, ἀθρόον ἐκτραχθεῖσα ἡ θάλασσα πάντων τῶν βροδάρων σὺν αὐτοῖς βυθίζει τὰ σκάφη, ὀλίγων κομίδῃ περιλειφθέντων, ὅσοι δηλονότι ἤρουν τοῖς οἴκοι τὴν καινὴν ἀγγελίαν συμφορᾶν. Καὶ τί μοι δεῖ πλειόνων καὶ παλαιότερων ὑποδειγμάτων· τὸν μακαρίτην Κωνσταντῖνον ἐπίστασαι, ὃ Δούκας ἦν τὸ ἐπώνυμον· οὐ γὰρ πρὸ πολλοῦ τῆς Σῆς Βασιλείας καὶ τὴν ἀρχὴν αὐα καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέλοιπεν. Οὗτος τοῦ Οὐνικαῦ γένους στρατεύσαντος καθ' ἡμῶν, ποίοις ὅπλοις ἐχρήσατο; ποίους δὲ ἤθροισε συμμάχους, πρεσβείας εἰς ἔθνη στέλλων καὶ θησαυροὺς χρημάτων ἐξαναλίσκων, καὶ πένητας προφάσει τοῦ πολέμου ἐξονυχίζων, καὶ κατὰ Οὐννων, Οὐννους ὀπλίζων, ὡς ὑμεῖς Σκυθας κατὰ Σκυθῶν, καὶ ἐτέρους τοὺς ἡμῖν πολεμιοτάτους, κατὰ τῶν ἐκείνοις οἰκειοτάτων. Οὐχὶ τῆς τοῦ βασιλέως πίστεως ἔργον αἱ πολλαὶ μυριάδες ἐκείναι γεγόνاسι δάκρυσι πολλοῖς καὶ ἐκτενεὶ προσευχῇ τὸ θεῖον ἐξευμενίσαντος.

(ἔπεται συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— **Συνεδρία Δύο Σωμάτων.**—Τὰ δύο Σώματα, ἡ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ ἔντιμον Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον συνελθόντα σήμερον εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐσκέψαντο περὶ τινων ἐπειγόντων ζητημάτων.

Τῆς συνεδρίας ταύτης ἀπῆσαν ἐκ μὲν τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολίται Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος καὶ Μαρωνεῖας Ἰωακείμ, ἐκ δὲ τῶν τοῦ Συμβουλίου οἱ ἀξιότιμοι κκ. Μ. Μαράσσογλου, Κ. Ξανθοπουλίδης καὶ Α. Σούρας.

— **Ἱ. Σύνοδος.**—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀναρρώσας ἐκ τῆς ἐλαφροῦς ἀδιαθεσίας αὐτοῦ προήδρευσε τῶν τακτικῶν συνεδριῶν τῆς παρελθούσης Τρίτης καὶ Πέμπτης.

Τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀπῆσαν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολίται Δέρκων Καλλίνικος, ἔνεκα τῆς ἀγομένης ἑορτῆς αὐτοῦ, καὶ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος ἔνεκα πένθους. Τῆς συνοδικῆς δὲ ταύτης συνεδρίας προήδρευσε ὁ μετὰ τὸν πρῶτον τῇ τάξει ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀμασειᾶς Ἀνθιμος.

Τῆς δὲ χθесινῆς ἀπῆν ἔνεκα ἀδιαθεσίας ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μαρωνεῖας κ. Ἰωακείμ.

— **Ἐπέτειος ὀνόματος.**—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἐώρτασε τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτὴν ὁ ἐκ τῶν ἀγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Δέρκων Καλλίνικος. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἡ Α. Σεβασμιότης ἐδέξατο τὰς ἐπισκέψεις πάντων τῶν ἀγίων συνοδικῶν, μελῶν τινων τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, πλείστων ἄλλων λογάδων καὶ ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ ξένων καὶ τῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τῇ Α. Σεβασμιότητι διὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Μ. Πρωτοσυγγέλλου Χρυσόστομου.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς καὶ τοῖς ἑορτάζουσιν μητροπολίταις Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλνίκῳ καὶ τῷ πρῶτῳ Μογλενῶν διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

— **Ἀπονομὴ παρασήμων.**—Εὐαρέστως ἀναγράφομεν ὅτι ἡ Σ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐχρεστήθη ν' ἀπονέμῃ ἐσχάτως τοῖς σεβασμιωτάτοις ἀρχιεπισκόποις Ναυπόλεως Ἀρσενίῳ καὶ Διοικασταρῆας Νικοδήμῳ, ἐκ τῶν διαπρεπῶν ἀρχιερέων τοῦ κλίματος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου, τῷ μὲν πρῶτῳ τὸ παράσημον Ὁσμανιᾶς β' τάξεως, τῷ δὲ δευτέρῳ τὸ Μετζηδιὲ τῆς αὐτῆς τάξεως.

— **Ἐπισκέψεις.**—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. Πρωτοσυγγέλλος Χρυσόστομος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν διαγγελέων τῶν Πατριαρχείων Δημητρίου Τσαλακίδου μετέβη εἰς τὸ ἐν Κοντοσκαλίῳ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ συνεχάρη τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Μαλαχίᾳ Ὁρμανιάν, ἄγοντι τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν, ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Αὐθημερὸν ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα κ. Γρυπάρης ἐν συνοδίᾳ τοῦ Α' διερχομένου τῆς πρεσβείας κ. Ναούμ· σήμερον δὲ ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας κ. Μαγιατόβιτς.

— **Ἀναγνώρισις τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.**—Δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἐπεκυρώθη ἡ ἐκλογή τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου.

— **Μητροπολίτης Σισαρίου.**—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σισαρίου καὶ Σιατίστης Σεραφεῖμ τηλεγραφικῶς ἡγγεῖλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἑδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ θερμῆς ἔτυχεν ὑποδοχῆς παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ.

— **Μητροπολίτης Χαλδεῖας.**—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσιν ἐξ ἀγίου Ὁρους, ἔνθα χάριν προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ εἵχε μεταβῆ πρό τινας, ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Χαλδεῖας Γερβάσιος τυχὼν πανταχοῦ φιλαδέλφου δεξιώσεως. Ἡ Α. Πανιερότης μετὰ βραχεῖαν ἐνταῦθα διαμονὴν ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἀφ' ἧς ἀπὸ ἱκανοῦ ἀπουσιάζει.

— **Μητροπολίτης Νευρόκοπίου.**—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νευροκοπίου Νικοδήμος ἀπῆλθε τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

— **Ἀφίξεις.**—Τῇ παρελθούσῃ ἐβδομάδι ἐπανέκαμψεν ἐξ ἀγίου Ὁρους ὁ ἐπ' ἀδείᾳ ἐπὶ μικρὸν ἀπουσιάσας πανοσιολ. ἀρχιεμμανδρίτης Ἰωακείμ Φορόπουλος, ἀρχιεπισκοπὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Περατουμένης ὁδονούπω τῆς ἐκτυπώσεως τῆς Συλλογῆς τῶν Πατριαρχικῶν, Συνοδικῶν καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐγκυκλίων, παρακαλοῦνται πάντες οἱ λαβόντες ἀγγελίας αὐτῆς ὅπως ἐπιδρεψώδιν αὐτὰς τὸ ταχύτερον διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 1 Αὐγούστου 1900.

ὁ Διευθυντὴς
τοῦ Π. Πρωτοκόλλου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

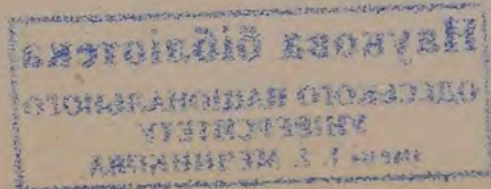
Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ μουσικοὺς καὶ ἱεροψάλτας.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν 19 ἔργων τῶν σταλέντων εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον διὰ τὸ προκηρυχθέν διαγώνισμα περὶ μελοποιήσεως ὕμνου εἰς τὸν προστάτην τοῦ Συλλόγου ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, πάντα ἀνεπαρκῆ ἐκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ Διαγωνισμοῦ, πέντε δὲ μόνον ἐπληρέθησαν, τὰ ἐν κεφαλίδι φέροντα τὰς ρήσεις, α') «Οἶαν σχέσιν ἔχει ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ γλῶσσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν, τὴν αὐτὴν σχέσιν ἔχει καὶ ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ μουσικὴ, ἐκκλησιαστικὴ τε καὶ δημώδης, πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν», β') «Πολλοὶ ἐπ' ἀνίστανται ἐπ' ἐμέ», γ') «Ἐάν τις θελῇ ποιῆσαι κανόνα πρῶτον δεῖ ποιῆσαι τὸν Εἰρμόν, εἴτα ἐπαγαγεῖν τὰ Τροπάρια ἰσοσυλλαβοῦντα καὶ ὁμοτονοῦντα καὶ τὸν σκοπὸν ἀποσώζοντα», δ') «Τὰ ἀρχαῖα κρατεῖται» καὶ ε') «Ἀεὶ τὰ βέλτιστα κρατεῖται», ὁ ἡμέτερος Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος προκηρύσσει ἐκ νέου ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους τὸν αὐτὸν διαγώνισμόν, συνωδὰ τῷ 86 ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ, νέαν παρέχων προθεσμίαν, λήγουσαν τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1900.

Ἀνακοινούντες δ' ὑμῖν ὅτι ἡ κρίσις γενήσεται τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1900, πεπείσμεθα ὅτι πάντες οἱ διαγωνισθησόμε-

νοι θ' ἀποφύγῳσιν ἐν τῇ μελοποιήσῃ τοῦ ὕμνου τὰ Παπαδικὰ καὶ τὰ ἀργὰ στιχηρατικὰ μέλη ὡς καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς μελωδίας

Διατελοῦμεν μεθ' ὑπολήψεως.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ 1 Αὐγούστου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἀγαθείας ΑΝΘΙΜΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Γ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Ἐπιτροπὴ

Γ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος

Γ. ΒΙΟΛΑΚΗΣ, Πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας

Ε. Γ. ΑΜΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡ. ΣΠΑΘΑΡΗΣ

ΕΥΣΤΡ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. Α. ΚΑΜΑΡΑΔΟΣ

Γ. ΒΙΝΑΚΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΛΑΓΩΝΕΙΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μπόσης Πέτκου ὑπὸ ἡγεσίας τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ νομίμως διοριζομένου πληρεξουσίου πρὸ τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει Πελαγονείας Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὡς ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Μένκας Μπόση θυγατρὸς Δημητρίου ὑπηκόου ὁθωμανῆς τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοικοῦ τοῦ χωρίου Βελουσίτης τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἐναγόμενος ἐπὶ διετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἐκδιδόμενου φύλλου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Μοναστηρίῳ, τῇ 15 Ἰουλίου 1900.

2

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Πελαγονείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

καὶ ἀ. ἀ.

Α. Νέτσος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Φλωρίδης, ὑπὸ ἡγεσίας τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ νομίμως διοριζομένου πληρεξουσίου πρὸ τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει Πενταπόλεως Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὡς ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Μένκας Μπόση θυγατρὸς Δημητρίου ὑπηκόου ὁθωμανῆς τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοικοῦ τοῦ χωρίου Βελουσίτης τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἐναγόμενος ἐπὶ διετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἐκδιδόμενου φύλλου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δ' ἀντιπροσώπου νομίμως διοριζομένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Ἀναστασίας Γ. Φλωρίδου, θυγατρὸς Μιχαὴλ Γουροπούλου, ὑπηκόου ὁθωμανῆς, τὰ γυναικεῖα ἐπαγγελλομένης, κατοικοῦ Πέραν (Ἐγγρῆ-σοκὰ ἀρθ. 4), ἐναγόμενος ἐπὶ ἀντιτίῳ τριετῇ ἐγκαταλείψει καὶ πεντετεῖ ἀμεριμνησίᾳ. Προσεπιδηλοῦται δι' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλήσις τρίς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων)πόλει ἐκδιδόμενων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

2

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Ἰουλίου 1900

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυνθῶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης

Ὁ, τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΡΣΕΚΙΟΥ

Τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἐρσεκίου ἐπιλαβόμενον ἐν τῇ τακτικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ τῆς 19 Ἰουνίου τῆς ἐξετάσεως τῆς ὑποβληθείσης αὐτῷ συζυγικῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῆς Δαρίνας Δανίλοβιτς, τὸ γένος Δραγίτσεβιτς, καὶ τοῦ Δούσαν Δανίλοβιτς, ἀμφοτέρων κατοίκων τοῦ χωρίου Τσαπλίνης τῆς ἐνορίας Γαβέλλης, καλεῖ τὸν Δούσαν Δανίλοβιτς, διαμένοντα νῦν, ἄγνωστον ποῦ ἐν τῷ ὁθωμανικῷ κράτει, ἵνα ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου αὐτοῦ πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τούτου δικαστηρίου μέχρι τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου 1900, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐπὶ διαζυγίου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὸν ὡς ἄνω ὀριζομένον χρόνον, ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ, διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ἐξ ὀφφικίου ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ὡς καὶ διὰ τῶν ἐν Σαράϊέβφ ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Βατότσνικ» καὶ «Σαράϊέβσκι Λίστ».

Μοστάρ, 19 Ἰουνίου 1900.

2

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἶδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.